

MEDYA, İKTİDAR, DİN ÜÇGENİNDE KUZHEY KIBRIS'TA ALEVİLİK

Nuran ÖZE*

Özet

Kıbrıs tarihinde Alevilik konusu birçok kez tartışmaya konu olmuştur. Bu çalışmada Kıbrıs'ın Osmanlı İmparatorluğu tarafından 1571'de fethinden sonra 1572'de adaya yapılan göçerimlerin Kıbrıslı Türklerin Müslümanlık anlayışı üzerindeki etkileri farklı savlara göre incelenmiştir. Bir kesim Kıbrıslı Türklerin Alevi kökenli olduğunu savunurken diğer kesim Kıbrıslı Türklerin Müslümanlık anlayışı üzerinde Alevilğin etkilerini mistik sıçramalar olarak değerlendirmektedir. Bir başka görüş ise tarih boyu siyasi tutumların Kıbrıslı Türklerin Müslümanlık anlayışını şekillendirdiğini öne sürmüştür. Ardından Kıbrıs açısından tartışmalı Alevilik konusunun, Kuzey Kıbrıs yazılı basınının en çok takip edilen üç gazetesinde ele alınış şekli ve nasıl bir haberleştirme pratiği gördüğü incelenmiştir. Öncelikle Alevilik konusunun basın gündeminde yer alışı şekli incelenmiştir. Konuya ilişkin haberlerin basın genel yayın politikası doğrultusunda haberleştirilme şekline bakılmıştır. İki buçuk yıllık elektronik arşiv taraması sonucu Alevilikle ilgili çıkan haberler içerik analizi vasıtasıyla nicel ve nitel olarak incelenmiş ve bu haberlerden çıkarılabilecek anlamlar üzerine düşünülerek günümüzde Aleviliğin Kuzey Kıbrıs'taki ahvali anlaşılmasına çalışılmıştır. Haberler medya, iktidar ve din üçgeninde okunmuştur.

Anahtar Kelimeler: Alevi, Kıbrıslı Türk, Kıbrıs, Kuzey Kıbrıs'ta Alevilik, medya, iktidar, din

ALEVISM IN NORTH CYPRUS IN THE TRIANGLE OF MEDIA, GOVERNMENT AND RELIGION

Abstract

In the history of Cyprus, the issue of Alevism has been the subject of debate many times. This study examines the different arguments in understanding the Islam of Turkish Cypriots after the conquest of Cyprus in 1571 by the Ottoman Empire of the Turkish Cypriots migration in 1572. As a section of the Turkish Cypriots defend that they are Alevi in origin, the other section of Turkish Cypriots understanding of Islam is influenced by an impact of mystical ascendancy. In another opinion, Turkish Cypriots have put forward that the understanding of Islam was shaped by the political attitudes throughout history. Following, is the examination of controversial Alevism on how the press of North Cyprus' three most widely followed newspapers have handled and shown the practice of communication from the perspective of Cyprus. Primarily, how the press have situated the agenda of Alevism is examined. The

* Dr., Yakın Doğu Üniversitesi, İletişim Fakültesi, Halkla İlişkiler Bölümü, Lefkoşa/Kıbrıs,
nuran_oze@yahoo.com
DOI:10.12973/hbvd.72.135

manner of reporting news were examined in the direction of the general editorial policy of the media with the news related to the subject. The result of two and a half years of scanning electronic archive reports on the Alevi, the present mind on understanding the affairs of Alevism influencing factor in North Cyprus has been attempted by a means of quantitative and qualitative content analysis, examining the meanings that can be inferred from the news. The news was read in the triangle of media, government and religion.

Key Words: Alevi, Turkish Cypriot, Cyprus, North Cyprus Alevis, media, power, religion

Giriş

Adada yaşayan Kıbrıslı Türklerin dini, dine yaklaşımı, inançlarını yaşayış hali bugüne değin birçok kez Türkiye basınında çıkan haberler vesilesiyle gerek Kıbrıs'ta gerekse Türkiye'de tartışma sebebi olmuştur. Kıbrıslı Türkler, Türkiye'deki muhafazakâr eğilimli siyasi kişiler tarafından birkaç kez dinsiz imansız, maneviyatı eksik olmakla itham edilmişlerdir¹. Hâlbuki Kıbrıslı Türklerin dine bakış açısı ve sahip oldukları manevi değerleri anlamlandırmak, basmakalıp düşüncelerden uzaklaşp bazı temel kaynakları okuyarak Kıbrıslı Türklerin tarihi, sosyal ve politik geçmişlerini öğrenmekle mümkündür.

Kıbrıs, bulunduğu coğrafi konum dolayısıyla yüzyıllar boyu farklı medeniyetlere ev sahipliği yapmış, dolayısıyla çeşitli kültürel pratiklerce şekillenmiş bir toplumsal yapıya sahiptir. Tarih boyu ada putperestlikten Yahudiliğe, Hristiyanlıktan Müslümanlığa² birçok farklı dini inancı taşıyan toplumları bünyesinde barındırmıştır.

Kıbrıs'ta Müslümanlığın yayılmasıyla ilgili kırılma noktası Osmanlıların 1571'de adayı fethetmesidir. Ancak adaya iki ayrı dönemde Müslüman Türk nüfusu aktarılmıştır. Birincisi Osmanlıların adayı 1571'de fethi sonrasında 1572'de göçerilen, ikincisi ise 1974 savaşı sonrası adaya göç etmesi teşvik edilen Müslüman Türklerdir. Kıbrıs'a ilgili göç konusu gündeme geldiğinde, 1974 sonrası olan dönem her daim ön plana çıkmakta ve adanın fethiyle birlikte Kıbrıs'a Anadolu'dan göçerilmiş insanlar geri plana itilmektedir. Hâlbuki Kıbrıs'ta yaşayan Türklerin Müslümanlık anlayışının şekillenmesinde adaya 1572'de planlı bir şekilde Anadolu'dan göçerilen insanların ve fetih için yeniçerilerle birlikte gelip adada kalan sufilerin etkisi vardır. Toplumlarda dini inanç anlayışlarının şekillenmesi uzun zaman almaktadır. Her daim ön plana çıkarılan 1974 olayları ise adaya ilk göçerimlerin yapılmasından dört yüz sene sonra gerçekleştirilmiştir.

1974 sonrası adaya göç etmesi teşvik edilen insanların da Kıbrıs'taki Müslümanlık anlayışı üzerinde etkileri bulunmaktadır. 1974'de Kıbrıs'a Türkiye'den meydana gelen göç adada yaşanan savaş dolayısıyladır. Yunan Cuntası Kıbrıs Rum'larıyla işbirliği içerisinde Enosis³ amacıyla darbesine karşılık Kıbrıs Türklerinin garantör

ülkesi olan Türkiye'nin 20 Temmuz 1974 Askeri Harekâtı sonrasında ada ikiye bölünmüştür. 1974 sonrası Türkiye'den göç eden⁴ insanlar doğal olarak Kıbrıs'taki Kıbrıslı Türk sosyo-kültürel yapısını zaman içinde değiştirmiştir hatta göç eden insanlar da Kıbrıslı Türklerin dine bakış ve inançlarını yaşayış şekillerinden etkilenmiştir.

Çalışmada ilk önce İslamiyetin adada geçerli dinlerden biri olması, bunun Alevilikle ilişkisi ve Kıbrıslı Türklerin dini kavrayışları üzerindeki etkisi anlaşılmaya çalışılmıştır. Bu konuyla ilgili ilk kısım literatür taraması ve yüzyüze görüşmelerden elde edilen veriler doğrultusunda hazırlanmıştır. İkinci bölümde Alevilikle ilgili yazılı basının tavrını algılamak için bir araştırma yapılmıştır. İlk etapta Kıbrıs Türk medyasının genel hali ve medyanın toplum üzerindeki etkileri çalışmayı ilgilendiren yönleriyle incelenmiştir. Ardından 1 Ocak 2010-30 Haziran 2013 arasındaki zaman aralığını kapsayan iki buçuk yıllık yazılı basın arşiv taraması elektronik ortamda yapılmıştır. Niteliksel ve niceliksel açıdan gerçekleştirilen içerik analiziyle konuya ilişkin bulunan haberler değerlendirilmiştir.

Analiz için ulusal yayın yapan üç günlük gazete seçilmiştir. Bunlar, Kıbrıs, Havadis ve Yenidüzen gazeteleridir. Kıbrıs, Kuzey Kıbrıs genelinde en yüksek okunma oranına⁵ ve en yüksek tiraja⁶ sahip gazetedir. Kıbrıs, Kuzey Kıbrıs'ta Asil Nadir tarafından kurulan tecimsel bir gazetedir. Kurulduğu 1989 yılından itibaren en yüksek okunurluluk oranıyla ilk sırayı açık ara elinde tutmaktadır. Havadis ve Yenidüzen, Kıbrıs'tan sonra en yüksek okunurluluk oranına sahip diğer iki gazetedir. Havadis, Kıbrıs'tan ayrılan Başaran Düzgün ve Hüseyin Ekmekçi tarafından kurulan özel sermayeli ve şu anda hükümet koalisyonundaki büyük ortak olan Cumhuriyetçi Türk Partisi'ne (CTP'ye) yaptığı yayınlarla muhalefet eden bir gazetedir. Yenidüzen ise CTP'nin resmi yayın organıdır ve Kıbrıs Türk basın tarihinde önemli yere sahip parti gazeteciliğine güzel bir örnektir. Nasıl ki kültürel çeşitlilik bir toplumu daha zengin kılıyorsa, medyadaki çeşitlilik de haberleri farklı bakış açılarıyla görmeyi sağladığından Kuzey Kıbrıs'ta okunurluluk oranı en yüksek üç gazete incelenmiştir.

1 Ocak 2010 – 30 Haziran 2013 tarih aralığında Kıbrıs, Havadis ve Yenidüzen gazetelerinin elektronik arşivlerinden Alevi, Pir Sultan Abdal, Hacı Bektaş-ı Veli anahtar kelime olarak taranmasıyla elde edilen veriler toplanmış ve elde edilen verilere niceliksel ve niteliksel içerik analizi uygulanmıştır. “İçerik analizi, insan iletişiminin evrensel özelliklerini, uygulamalarını, sebep ve sonuçlarını açıklamak için kullanılmaktadır” (Anderson, 1987: 89). Araştırma kapsamında aranan kelimeler kapsamında 58 habere ulaşılmış, hazırlanan kodlama kitabı çerçevesinde ele alınan değişkenler yardımıyla haberler kodlanmıştır. Alevilikle ilgili çıkan haberler, Alevi STÖ'lerle ilgili çıkan haberler ve Alevi STÖ'leri hakkında çıkan haberlerin konulara göre kategorilendirilmeleri tablo, pasta ve sütun grafikleri ile ifade edilerek Kuzey Kıbrıs medyasında Alevilik başlığı altında incelenmiştir.

1. 1572 Göçü: Alevilik ve Kıbrıslı Türklerin Müslümanlık Anlayışı Üzerindeki Etkileri

Kıbrıs'ta yaşayan Müslümanlar arasında bilhassa Kıbrıslı Türklerin Müslümanlık anlayışı dini açıdan özgürlükçü bir tutumla özdeşleşmektedir. Bu konu çok kez tartışmalara sebebiyet vermesine rağmen, tartışmayı ortaya çıkaranlar Kıbrıslı Türklerin Müslümanlık anlayışını idrak etmeye çalışmaktan ısrarla kaçınmışlardır. Kıbrıslı Türklerin Müslümanlık anlayışı ve dini inançları konusunda yapılan çalışmalarda ortaya atıl farklı görüşler bu çalışmada incelenmiştir. Beratlı, Kıbrıslı Türklerin tümünün kökenini; Kıbrıslı Türk kimliği, Kıbrıs'ta Bektaşilik, Kıbrıslı Türklerin tarihiyle ilgili araştırmaları bağlamında Aleviğe bağlamaktadır. Ancak bu yazar görüşlerinden dolayı çokça eleştirilmiş ve defalarca marjinal bir iddiada bulunmakla itham edilmiştir. Hatay (2006: 61) ise, 'Kıbrıslı Türklerde Mistik İnanç Sıçramaları (1571-1878)' adlı çalışmasında Kıbrıslı Türklerin Müslümanlık anlayışına "bugüne kadar, Kıbrıslı Türklerin dini açıdan niye bu kadar liberal, hatta 'agnostik' oldukları" sorusuna 'Halk İslamı' ve dinin mistik biçimi olan 'tasavvuf'la yani Tekke İslamı'nın etkileriyle bir açıklama getirmeye çalışmıştır. Uzun Yıllar KKTC Diyanet İşleri Başkanlığı yapan, Kuzey Kıbrıs'taki ilk İlahiyat Fakültesi Kurucu Dekanı Suiçmez (2013) ise Kıbrıs Müslümanlığını ağırlıklı olarak 'Deist İslam' kavramıyla değerlendirmektedir. Suiçmez, Kıbrıs'taki Müslümanlık anlayışının şekillenmesini Kıbrıs'ta tarih boyu çeşitli vesilelerle dinin siyaseten bilinçli bir şekilde baskılanmasıyla açıklamaktadır.

Kıbrıs Adası Osmanlı İmparatorluğu tarafından 1571'de feth edilmiş "böylece Kıbrıs Osmanlı mülkünün bir parçası haline gelmiş ve Dârül-İslâma iltihak etmiş"tir (Ateşin, 1996: 63). Kıbrıs'ın 1571'de Osmanlı tarafından feth edilmesinin hemen ardından "Osmanlılar tarafından bazı kiliseleri (daha çok katolik kiliseleri) camiye dönüştürülmesi ve adada bir de şer'i mahkeme kurulması, Kıbrıs'taki İslami idarenin sembolik bir başlangıcı olmuştur" (Hatay, 2006: 63). Fetih sonrası, Osmanlı İmparatorluğunun genel yayılma politikaları doğrultusunda, Kıbrıs adasının iskân edilmesi ve Müslümanlaştırılması gerekliliği gündeme gelmişti. Osmanlı İmparatorluğu ayakta olduğu müddet boyunca, birçok farklı din, dil, ırka mensup topluma yönetim sahipliği yapmış olmasının yanısıra Müslümanlığı kendi resmi dini kabul edip Sünnilik mezhebini benimsemiştir.

Beratlı, Kıbrıslı Türklerin kökeninin Alevi olduğuna dair iddialarını 1571 sonrasında adaya yapılan göç fermanına, adaya gönderilen ailelerin Anadolu'daki kökenlere ve müftülük kayıtlarına dayandırmaktadır. Beratlı'ya göre Osmanlı İmparatorluğu'nun, Kıbrıs adasının fethedildiği dönemde Anadolu'da, İslam dinine mensup Alevilerle ciddi sıkıntılar yaşamaktaydı. Beratlı Kıbrıs adasının fethi sonrası bilhassa Alevilerin adaya göç ettirildiğini iddia etmekte ve bu olayı, Osmanlı İmpa-

ratorluğunun Alevilere uyguladığı cezai bir yaptırım olarak kendi çalışmalarının temelinde yerleştirmektedir.

Kıbrıs adası, Osmanlı fethi öncesi Venediklilerin elindeydi. Ada feth edildiğinde verimsiz harap bir toprak parçası halindeydi. "1572'de yapılan bir sayımda adada 20,000 civarında yerli nüfus bulunduğu ve 76 adet yerleşme biriminin henüz boş olduğu belirlenmişti" (Ateşin, 1996: 66). Rum, Maronit, Latin kökenli insanlardan oluşan topluma Anadolu'dan yapılan planlı göçlerle Kıbrıs adasındaki üretimle ilgili olumsuz koşullar iyileştirilmeye çalışılmıştır. Planlı göçler yapılırken zanaatkâr ve toprağı işleyebilecek ehil kimselerin adaya gönderilmesine dikkat edildiği Osmanlı'dan Türkçe'ye Gürkan tarafından çevrilmiş olan Padişah II. Sarı Selim'in Kıbrıs sürgünüyle ilgili fermanında da görünürleşmektedir⁷.

Beratlı'ya (1999: 60) göre, adada yaşayan ve kendini Türk diye tanımlayan bugünkü Kıbrıslı Türkler'in ataları genel olarak adanın Osmanlılarca fethinden sonra üretim kapasitesi düşen Kıbrıs'ta, üretimin boyutlarını yükseltmeyi amaç edinen devletin, Latinlerden arda kalan çiftliklere bilinçlice iskân ettiği, Anadolu'nun Türkmen ve Yörükleri'dir.

Beratlı, fetih sonrası göçürme faaliyetinin iki aşamada ve birkaç yüzyılda gerçekleştiğini yazmaktadır. Beratlı'ya göre 1572'den itibaren, 1600 yılına kadar daha çok Karaman, Çukurova, Zülkadiriye (Vilayet-i Türkman), Teke Yarımadası, Taşeli Yarımadası, Torosların kuzey etekleri ve Bozok'tan toplam 8 bin aile adaya göçürülmüştür. O yüzyılda Anadolu'yu ziyaret eden gezginlerin, Türkmen halkın beşte dördünün Alevi olduğu ve bu insanların islam heterodoksisine mensup olduklarını göstermektedir. Beratlı, (...) Lefkoşa, Lefke, Doğancı, Ağırdağ, Balalan, Dimi, Kuruova, Hirsofu, Altınova ve Arodez'de, 1930'lara kadar cenazelerin Kızılbaş geleneklerine göre gömüldüğünü belirtmektedir.

PADİŞAH SARI SELİMİN FERMANI (Padişah II. Selim)

"Anadolu ve Karaman ve Rum ve Dulkadınıye'de buluntan kadılara emrediyorum ki;

Halen Kıbrıs Beylerbeyi olan Sinan Paşa'nın, yüksek ve kutsal makamıma gönderdiği mektupta, Kıbrıs, Adası'nın çok sayıda askerle istilâsı sonucu, adanın pek çok yerinin harap olduğu, bu harap olan yerlerin, tarım yapma, bağ, bahçe ve şeker kamışı ekmeğe uygun yerler olup, toprağın bir kile tohumdan, elli-altmış kile ürün verebilecek kadar verimli olduğu, adanın kasaba, köy ve sair bölge ve bahçelerinin, iskân edilmesi, gözetilmesi ve geliştirilmesi gerektiği bildirilmiştir.

Şimdi, adanın havası en iyi durumdaiken, tehlikeye açık noktalardaki kalelerin tamir edilmesini, düzenli asker tayin edilmesini emrediyorum. Böylece, Allah'ın izniyle ada, alçak düşmanın saldırılarına karşı, korunmuş olacaktır. Bu konuların halloılması için, son derece dikkatli olunmalı ve ihmale yer verilmesine fırsat tanınmamalı, köy ve kasabalar, mamur hale getirilmelidir.

Bunun için, teşvik olarak, adı geçen adaya gelenler, Öşür ve diğer vergilerinden iki yıl süre ile muaf tutulmalı ve suçları, affedilmelidir. Çorak, sarp ve kayalık yerlerde yaşayanlar, daha fazla toprağa ihtiyacı olanlar, kanunsuz hareketleri ve kötü huylarıyla tanınanlar, bölgelerinin kutükleriyle kayıtlı olmayanlar, bulundukları bölgeye yeni gelenler, oldukları yere kira ödeyerek yerleşenler, yıllardır yayla, bağ, bahçe anlaşmazlıklar içinde olanlar, kırdan kasabalara göç edenler, avareler, belli bir işi olmayanlar ve leventlik edenler, adı geçen adaya gönderileceklerdir. Buna, her kasabadan, on haneden, bir hane seçilmek koşuluyla, şu sanayi erbabi ve esnaf da eklenecektir.

Ayakbakıcı, çızmeci, terzi, takkeci, dokumacı, çuvalcı, halleç, kazaz, aşçı, çorbacı, mumcu, semerci, nalbant, bakkal, debbağ, dulger, yapıcı, taşçı, kuyumcu, kazancı ve diğer zanaatkar ve tüccarlar.

Bunlara ilâveten, güçlü kuvvetli işe yarar adamlar, kişi gelmeden, uygun giysileri, davaları ve çiftleri ile adaya göçürülmesi emredilir. Bu adamların, kötü Ünleri ile kanunsuz hareketleri ile tanınanlar arasından seçilmesine ve kutüklerde kayıtlı olmamasına, kendi evleri bulunmayıp kırsal oturuyor olmalarına, falziler, toprak konusunda münakaşa edenler ve diğerlerinin olmasına, son derece dikkat ediniz. Ve davaları ve çiftleri ile birlikte gönderiniz. Siz kadılar, tasarruflarındaki yerleri ve mülklerini açık artırma ile satarak, paralarını kendilerine teslim edip, Kıbrıs'a gönderilmek üzere, hemen Silifke'ye gönderiniz. Zanaatkar ve tüccarlar da, on haneden bir hane olmak koşuluyla, işe yarayanları seçilip isimleri kaydedildikten sonra, Kıbrıs Adası'na Silifke üzerinden gönderilmelidir. Arkada bıraktıkları mülklerinin, gerçek değerinin altında satılmamasına ve herhangisi bir zarar verilmesine, dikkat edesiniz. Ayrıca bütün bu insanlar isimleri ve ayrıntıları ile defterlere kaydedilip, çiftçilere kaç koyun verildiği, kimin göçürüldüğü, tüccarın hangi köy veya mahalleden geldiği, ayrıntılı olarak, defterlere kaydedilsin. Bu defterlerin bir kopyası bana, biri Kıbrıs Beylerbeyliğine gönderilsin, sonuncusu ise kadılığınız mahkemesi arşivinde saklansın.

Götürülenlerin geri dönmemesine dikkat ediniz. Ayrıca, mübaşirlere tembih ediniz ki; Kıbrıs'a gönderme bahanesiyle kimseden para almasınlar, kimseyi taciz etmesinler. Bu konuda, adamakıllı dikkatli olunuz ve Kıbrıs'a sürülmeyecek olanların rahatsız edilmesine fırsat vermezsiniz. Kıbrıs'a götürülecek olanlara ise emrim üzere vergiden iki yıl süre ile muaf tutulacaklarını, duyurup, özendiriniz. Buna rağmen, kaydedilip adaya koyun ve keçileri ile göçenlerden, adayı terkeden olursa, yakaladığınız yerde idam ediniz. Siz vilâyet kadıları, bu konuda, dikkatli ve basiretli olunuz. Eğer sizin bölgelerinizden, Kıbrıs'a gönderilip de geri dönen varsa, hapsedip hakkından gelindiğini devamlı olarak makamıma bildiriniz. Göç için adı kaydedilenleri, zaman yitirmeden Silifke'ye toplayıp, oradan da Kıbrıs'a gönderin. Adaya ulaştıklarında, adanın beylerbeyine defterleri de ulaştırın, onun bu insanların uygun bulunduğu yerlere yerleştirdiğine tanık olun. Göçmenlerle birlikte gidecek memurlar, onların yerleştirilmesine dair bilgiler Kıbrıs beylerbeyi tarafından kayıt altına alındıktan sonra, geri bölgelerine döndü, bu bilgileri benim ulu ve kutsal makamıma göndereceklerdir. Hepinize, bu belge ile bu konunun götürülmesini sağladığımızı, emredilmiştir. Adaya gönderilecek koşulları taşıyan kimi kimseleri, kendi adamlarıdır diye koruyup, başkalarını göndermeyiniz. Bana böyle bir şikâyet ulaşırsa yaparın hakkından geleceğimdendir, şüphe etmeyiniz. Bunu yapanları siz, onun haberi olmadan bana bildirmekten başka, kendiniz birşey yapmayacaksınız."

Belge 1: *Padişah Sarı Selim'in 20 Eylül 1571 Tarihli Kıbrıs Sürgünüyle İlgili Fermanı (Gürkan, 1982: 39-41).*

Beratlı An'ın görüşlerinden de etkilenmiştir. An (1999: 18-19), Kıbrıs'a yapılan göçerimler ve ilk fermanla ilgili ilişkiyi şu şekilde kurmuştur: Adanın fethi henüz daha devam ederken çıkartılan fermanlardan ilki, 9 Nisan 1571 tarihli olup, Karaman eyaletinde oturan halkın Kıbrıs'a göç etmesini teşvik ediyordu. Göçmen nakline ilişkin genel iskân hükmü ise 21 Eylül 1571 tarihinde çıkartılmış ve Karaman, İçel, Bozok Alâiye (Alanya), Teke (Antalya) Manavgat kadılarına gönderilmişti. Sözü geçen eyaletlere ait kasabalardaki her on aileden birinin sürgün yazılması, Kıbrıs'a yerleşmek üzere gidenlerden iki yıl süre ile vergi alınmaması, seçilenler arasında çiftçi ve zanaatkârların bulunmasına özen gösterilmesi istenmişti. (...)

(...) 1572 yılında yapılan bu kayıt işlemine göre, Kıbrıs'a nakledilmek üzere 255 numaralı mevkufat defterine yazılan ailelerin sayısı, öngörülen 5760 hane yerine ancak 1689 olup, ait oldukları kasabalara göre dağılımları şöyle idi: Aksaray 225, Beyşehir 262, Endügi 145, Develihisar 197, Ürgüp 64, Koçhisar 88, Niğde 172, Bor 69, Iğın 48, İshaklı 87, Akşehir 130 aile. Bu defterlerin incelenmesinde göçmenlerin tamamen Türk ve Müslüman oldukları tespit edilmiştir. (...)

Kıbrıs'ın fethinin ardından, Osmanlı devleti tarafından çeşitli tarihlerde Kıbrıs'a yerleştirilen Türklerin (...) 20-30 bin kadar olduğu tahmin edilmektedir. Göçerimler sonrası Kıbrıs Türkleri ada nüfusunun kalıcı etnik bir parçası haline gelmiş ve sayıları toplam nüfusun üçte bir ile beşte biri arasında değişecektir. Kıbrıs'ta bundan böyle birbirinden tamamen farklı dil, din ve kültüre mensup iki ana etnik toplum yan yana yaşamaya başlayacak ve birbirlerini karşılıklı olarak etkilemişlerdir.

Beratlı'ya (2008: 21-23) göre ilk gelen 354 esnaf ailesinin, kentlere yerleştiği ve o tarihte adada tek bir kent olduğu meydandadır. Osmanlı esnafınınsa Ahî olmakta başka bir şansı bulunmamaktadır. Ahîlik⁸, bir tür batını etkili tarikat-lonca'dır.

Beratlı, fetihden sonra Lefkoşa büyük bir çarşı görüntüsü gösterdiğini Türk devrinin sonunda adayı gezen Mrs. Stevenson'un Lefkoşa'da dikkat çeken, çeşitli zanaat kollarının etkinliği hakkında anlattıklarıyla ilişkilendirmektedir. Yazar, önce dericiler, boyacılar, bakırcılar ve zilciler arasından geçtiğini, sonra da sebze pazarına ulaştığını anlatır. (...) anılan zanaatlarla, 1571 tarihli ferman ve giderek bugünün Lefkoşa'sının eski ailelerinin isimleri arasındaki uyuma dikkat çeker (Boyacılar, Debbağoğulları, Tabak Hilmi vs.) (...)

Bertalı (2008: 21-23), 1872'de Kıbrıs'ı ziyaret edip bir süre Lefkoşa'da yaşayan Avusturyalı asil Arşidük Salvator'un Lefkoşa üzerine yazdıklarının, Ahî kökenli Lefkoşa esnafını anlamamızı kolaylaştırdığını düşünüyor. Salvator Lefkoşa'nın 23 Çarşısını anlatırken 1. Bezirgânlar; 2. Terziler; 3. Basmacılar, Kilimciler, Postçular; 4. Avrupa tipi ayakkabıcılar (Yemeni); 5. Türk biçimi ayakkabıcılar; 6. Yerli ayakkabıcılar (Çangar); 7. İplikçiler; 8. Sandıkçılar; 9. Arabacılar; 10. Bakırcılar; 11. Gümüşçüler; 12. Demirciler; 13. Çanakçılar; 14. Kumaşçılar; 15. Meyhaneciler; 16. Sebze

ve Et; 17. Balık; 18. Helvacılar; 19. Kadınlar; 20. Pamukçular; 21. Un; 22. Buğday ve Arpa; 23. Hayvan Çarşıları diye ayrımlar yapmıştır.

Beratlı, anılan zanaat çeşitleri ile Sürgün Fermanı'nın uyumunu dikkat çekici bulmuş, daha sonra Kıbrıs'taki İslam heterodoksisi geleneğine değinmiştir. Beratlı'ya göre İslâm heteredoksisi geleneğinin, lonca örgütlenmesine uygulanması ile ortaya çıkmış olan, kaynağını İslâm'ın fıtyan ve fütüvvet anlayışından almış olan Ahilik, kentlerde yaşayan Kıbrıslı Türklerin kökeninde en geniş yeri tutmaktadır. Beratlı (1999: 38) diğer bir çalışmasında heteredoks islam inancının dinler arasında hoşgörüyü dayanması bir yana, yaşam biçimlerinin ortodoks mistisizmine yakınlığının Anadolu Rumları ve Türkleri arasında, birbirlerini kabullenmeleri açısından çok önemli rol oynadığına değinerek Kıbrıslı Türklerin sakin, uyumlu, hoşgörülü, her inanca açık yapısıyla Aleviliği benzeştirmiştir.

Hatay ise Kıbrıs'taki Ahilik olayını farklı bir şekilde ele almış ve bugün Kıbrıslı Türklerin sahip olduğu Müslümanlık anlayışı üzerinde Ahiliğin etkisini farklı bir şekilde izah etmiştir. Hatay (2006: 61-62), Kıbrıs'ın İslami karakterinin (en azından Osmanlı dönemindekini) daha çok, Osmanlı İslam kuşağı içerisinde incelenmesinin doğru olacağını iddia etmiştir. Hatay, Osmanlı İmparatorluğu'nun İslam'la ilişkisini ortodoks ve heteredoks ana gruplarında yer alan dört kategoride değerlendirmiştir: 'Devlet İslamı, Kitabi İslam (Medrese İslamı), Halk (Popüler) İslamı ve Tekke İslamı (Mistik İslam, tasavvuf). Hatay çalışmasında Kıbrıs'ın İslami karakterini Tekke İslamının Halk Müslümanlığıyla ilişkisi bağlamında incelemiştir. Kıbrıs'ta "Tekke İslamı ile ilgili ilk veriler fetihle birlikte ortaya çıkmıştır. Osmanlı'nın gerçekleştirdiği her savaşta, askerlere ruhani destek veren ve onlarla birlikte akınlara katılan birçok Sufi dervişi vardı" (Barkan'dan aktaran Hatay, 2006: 63). Osmanlı'nın adayı fetih için gönderdiği yeniçerilere ruhani destek vermek için onlarla birlikte birçok Sufi derviş de vardı. Hatay (2006: 69), Sufi tarikatlarının Türklerin İslamı kabul ettikleri andan itibaren etkin hale geldiklerini; bu tarikatların fethedilen yerlerdeki yerel dinleri ve eski Türk inançlarını da kullanarak İslama değişik yorumlar getirdiklerini ve zamanla kurumlaşan ve Devlet İslamı ile Halk İslamı arasındaki ilişkilerde köprü işlevi gören Sufilerin aynı zamanda o dönemin bir nevi sosyal yardım görevlileri olduklarını söylemektedir. Akınlarda şehit düşen Sufi'ler öldükleri yere gömülmüşlerdir. Günümüze kadar kalan bu türbeler hala ziyaretçi almakta, oralarda adaklar adanmakta kısaca bu yatırımların manevi gücüne olan inanç hala sürmektedir.

Hatay (2006: 64), Kıbrıs'ın fethi sonrasında kurulan mevlevihaneye birlikte, birçok tarikata ait tekkelerin ve dergâhların da zaman içerisinde faaliyete geçtiğini ve günümüze kadar gelen belgelerden, o dönemde adada faaliyet gösteren altı tarikatın olduğunu söylemektedir. Bunlar; Bektaşî, Mevlevî, Nakşibendi, Kadiri, Rufai, Melami ve Halveti tarikatlarıdır. Hatay'a göre, 16. yüzyıldan sonra hızla büyüyen Bektaşî

Tarikatı bilhassa Müslümanlığı yeni benimseyen topluluklar üzerinde heteredoks yapısı dolayısıyla çok etkiliydi. Kıbrıs'ta fetih sonrasında oluşan bazı Sufi Tekkeleri ve ritüelleri incelendiğinde Hatay (2006: 66-67) Kıbrıs'ta o dönemde birçok heteredoks inançlı dervişin bulunduğuna değinmektedir. 19. yüzyılda Osmanlı'nın genel çöküşünü durdurmak üzere Sultan II. Mahmut yaptığı reform hareketleriyle, bu hareketlere direnen yeniçerilerin ilişkili olduğu bilinen Bektaşiliği de yasaklama yoluna gittiğini belirten Hatay, II. Mahmut'un Bektaşi tekke ve dergâhlarının idaresini kendine daha itaatkâr davranan Nakşibendi ve Kadiri dervişlerine devrettiğini belirtmektedir. Sonrasında ise Hatay, reform hareketleri doğrultusunda vakıf gelirleriyle ilgili merkezileştirme politikasıyla ilgili yapılan reformlarla maddi olanakları ellerinden alınan şeyhlerin zaman içinde iyice güç kaybettiğine değinmektedir. Hatay, adada İngiliz döneminin (1878) başlamasıyla birlikte tarikatlar iyice baskı altına alındığını ve bu dönemden sonra halk üzerindeki etkilerinin giderek azaldığına belirtmektedir.

Kıbrıslı Türklerin her tür din, dil, ırk veya mezhebe üye insanı kabullenışı, onlara kendi diledikleri gibi yaşam hakkı tanıyan yapısı Hatay'a (2006: 69) göre heteredoks tarikatların hâkim olduğu dönemdeki inanç ve uygulamaların daha sonraki yıllarda Kıbrıs Müslümanlarını etkisi altına alacak seküler tavrın kolayca yerleşmesinin temellerini atmıştır. (...) Kıbrıs Müslümanlarının yüzyıllardır bazı heteredoks tarikatlar tarafından beslenerek yumuşak bir islam yorumunu benimsemiştir. Hatay ve Nevzat (2009: 911), dini açıdan Kıbrıslı Türkler için geçerli uluslararası normun Müslüman Türklük olduğunu ancak bu konuda görünür olan ve devam eden yaşam pratiklerin güçlü bir dinsel motivasyondan ziyade gelenekler ve görenekler bağlamında sürdürüldüğünü belirtmektedirler. Yorgancıoğlu ise (2000: 228) Kıbrıslı Türklerin Müslümanlık anlayışını 'gerçekten dine bildiği kadarıyla bağlı kişilerdir' diye yorumlarken, Hatay ve Nevzat'ın görüşünü destekler bir duruş sergilemektedir.

Bu kısımda son olarak Suiçmez'in Kıbrıs'ta Müslümanlık anlayışını değerlendirmesi ele alınmaktadır. Ancak Suiçmez'in 1998 yılında 'Kıbrıs'ta Din' üzerine yaptığı çalışma ile 2013 yılında Kıbrıslı Türklerin Müslümanlık anlayışı üzerine yazdığı düşünceleri arasında farklılaşmalar olduğu saptanmıştır. Suiçmez (1998: 253) 1998'deki çalışmasında Kıbrıslı halkının sosyal ve kültürel yapısının tasavufi düşünceye uygun olmadığını tamamen reddiyeci bir tavırla ortaya koyarken 2003'deki yazısında ise Kıbrıs Türk toplumunun Müslümanlık anlayışında Mevlevilik kültürünün evrensel insan sevgisine dayanan anlayışının büyük katkısı olduğunu belirtmektedir. Suiçmez'in Kıbrıs Türk toplumunun Müslümanlık anlayışı hakkındaki düşüncelerindeki farklılaşma ilgi çekicidir. Suiçmez'in Kıbrıs'ta çeşitli üst düzey görevlerde geçirdiği zamanlar, karşılaştığı olaylar, muhatap olduğu kişiler ve akademik serüveninin bu farklılaşmaya sebebiyet verdiği düşünülmektedir.

Suiçmez'in her iki dönemdeki görüşleriyle ilgili ortak nokta ise siyasetin Kıbrıslı Türklerin Müslümanlık anlayışı üzerindeki etkisidir. Kıbrıs'ta Müslümanlık anlayışını din ile siyaset arasındaki ilişkiye dayandırarak inceleyen Suiçmez (1998: 243), Anadolu'daki her siyasi ve kültürel değişimin Kıbrıs halkını etkisi altına aldığı belirtmiştir. Suiçmez (1998: 246-247), Osmanlı döneminde Kıbrıs'ta islami kimliği bilinçli ve kökten şekillendirecek yüksek eğitim kurumlarının olmadığını ve İngiliz dönemiyle birlikte maddi imkânsızlıklar öne sürülerek İslam okullarının, camilerin kapatıldığını ifade ederken, Müslümanlığın bu dönemde bilinçli bir şekilde zayıflatıldığını anlatmaktadır.

Suiçmez'e göre (1998: 248) 1950'lere gelindiğinde Türkiye'de Atatürk ilke ve inkılapları doğrultusunda gerçekleşen değişim, Kıbrıs Türk halkı tarafından yanlış anlaşıldığını ve bu yanlış anlamının Kıbrıslı Türk siyasilerce yerleştirildiğini savlamaktadır. Suiçmez, Dr. Fazıl Küçük ve bazı aydınların Müslüman halkı milli davaya aykırı olmasından dolayı camilerden men ettiğini ve bunun dini kültürün Kıbrıs'ta zayıflamasında etkin rol oynadığını savunmaktadır. Bundan ötürü Kıbrıslı Türkler'in dine ilgiyi, Atatürk ilke ve inkılaplarına ters düşmesi olarak algıladığını söylemektedir. Suiçmez (1998: 249), 1974 harekâtı sonrasındaki Dr. Fazıl Küçük önderliğindeki Kıbrıs Türk Federe Devleti dönemi için "yozlaştırılmış, baskı altında bırakılmış din, ehliyetsiz insanların elinde ilahi özünü ve maksatlarını kaybeder" demektedir. Suiçmez (1998: 253) Kıbrıs Türk toplumunun farklı kültürlerle yaşamış olmasından dolayı dar, kapalı dini anlayışlara hoş bakmadığını çünkü yaşadıkları kültürel ilişkilerin Kıbrıs halkının ufkunu genişlettiğini, yaşadığı baskılar sebebiyle hürriyetçi bir anlayışa yöneldiğini ileri sürmektedir. Ve Suiçmez'e göre Kıbrıs Türk halkı farklı kültürlerin etkisi altında kalmasından dolayı kendi öz değerlerini tespit etmekte sıkıntı çekmekte, bu yüzden küçük topluluk içerisinde din ve millet adına çok farklı düşünceler oluşmaktadır. Suiçmez, bu sebepten ötürü Kıbrıs Türk toplumunun hem dini hem de milli değerlerinin zayıfladığını söylemektedir. Hâlbuki 2013'teki yazısında Kuzey Kıbrıs Türk halkını farklı inanış tarzı dolayısıyla dindar olmamak veya inanç eksikliğiyle suçlamanın eksik ve hatalı bir yargılama olacağını beyan etmiştir.

Suiçmez (2013) Kıbrıs Türk halkının inanç hali için "deist İslam" kavramını kullanmaktadır. Suiçmez, deist İslam'ı devlet işleri ile dini birbirinden ayıran laik İslam anlayışı olarak açıklamaktadır. Suiçmez'e göre bu anlayışta olan Müslümanlar, İslam dinini kendi inancını ifade eden bir din olarak kabul etmekle birlikte, günlük yaşamında ve devletin siyasi mekanizmalarında, dini referansların kullanılmasını hoş görmezler. Suiçmez'e göre Kıbrıslı Türklerin bugün sahip oldukları dini anlayış, yaşamın doğal akışı içerisinde gelişmiş olan ve dini bireyin inanç hakkı olarak gören özgürlükçü bir din anlayışıdır. Suiçmez sözlerine, bu inancın oluşmasında, Kıbrıs adası üzerindeki Müslümanlığın kurumsallaşmış en eski kurumu olan Mevlevilik kültürünün evrensel insan sevgisine dayanan anlayışının büyük katkısı vardır diye

devam etmektedir. Suiçmez, Kıbrıslı Türklere yöneltilen dinsizlik ve inançsızlıkla ilgili suçlamalarla ilgili, Kuzey Kıbrıs Türk halkında oluşan bu farklı inanış ve düşünceleri, dindar olmamak veya inanç eksikliği olarak değerlendirmenin eksik ve hatalı bir anlayış olduğu kanaatindedir. Suiçmez'e göre bu hatalı yaklaşımın kaynağında, Kıbrıs Türk halkının kültürel aklının oluşum sürecinde, o kültürü var eden tüm sosyal ve siyasi etkenlerin dikkate alınmaması yatmakta ve henüz bu konu ile ilgili bilimsel çalışmalar yapılamadığından, konu sadece politik arenada siyasi şartların empoze ettiği anlayışlar çerçevesinde tartışılmaktadır.

Suiçmez (2014), Kıbrıslı Türklerin Alevi gelenek-göreneklerinden kısmen etkilendiğini, dine karşı çok daha esnek bir inanış biçimine sahip olduğunu belirtmiş ve Mevlevilik kültürünün etkileri görülse de tüm Kıbrıslı Türklerin Alevi kökenli olduğundan bahsetmenin mümkün olmadığını görüşme esnasında dile getirmiştir. On bir yıl boyunca KKTC Hacı Bektaş-ı Veli Kültürünü Araştırma ve Tanıtma Derneği başkanlığı yapan Gül'de (2014) Kıbrıs'a 1571 sonrası Alevi kökenli kişiler göçerilmiş olmasına karşın, bugünkü Kıbrıslı Türklerin kökeninin Alevi olduğunu iddia etmek mümkün olmadığını söylemiştir. Gül'e göre Kıbrıs Türk insanı Müslüman bir toplumdur ancak dine bakış açısında dindarlık birinci öncelik değil, milliyete ve mezhebe göre değil inanca dayalı dinini yaşamaktadır.

Farklı bakış açılarıyla Kıbrıslı Türklerin Müslümanlık anlayışı ve Alevi kültürüyle ilişkisi incelendiğinde Kıbrıslı Türklerin dine yaklaşımının heteredoks anlayışa çok daha yakın olduğu, özgürlükçü ve esnek bir şekilde dini yorumladıkları, inançlarını bildikleri kadarıyla gerçekleştirdikleri ve bunun farklı kültürel miraslarla şekillendiği söylenebilmektedir. Alevi kültürünün Kıbrıslı Türk'lerin Müslümanlık anlayışı üzerinde izleri olduğu ancak bunun Kıbrıslı Türklerin kökeninin Alevi olduğu anlamına gelmediği yukarıda yapılan tartışmalar sonucu anlaşılmaktadır. Bizden'in (2013) dediği gibi Kıbrıslı Türkler inançlarını daha çok iç yaşamlarında yaşayan bir yapıya sahiptir.

2. Kuzey Kıbrıs Medyasında Alevilik

Çalışmanın bu kısmında Kıbrıs'ta çok tartışmalı bir konu olan Aleviliğin basında yer alışı şekli ve bu konunun basın tarafından haberleştirilme şekli incelenmektedir. Alevilikle ilgili haberlerin medyada yer bulma sıklığı 01 Ocak 2010-30 Haziran 2013 dönemini kapsayan iki buçuk yıllık elektronik arşiv taramasından çıkan sonuçlara göre değerlendirilmektedir.

Bu bölümde yer alan niceliksel ve niteliksel içerik analizi yönteminin kullanıldığı araştırmanın cevap aradığı araştırma sorusu şu şekilde ifade edilebilir:

Kıbrıs tarihinde Alevilik konusu birçok kez tartışmaya konu olmuştur, bu konu basında nasıl ele alınmış ve nasıl bir haberleştirme pratiği görülmektedir?

Nasıl sorusunun sorulduğu araştırmaya ilişkin hipotezler ise aşağıda belirtilmiştir:

(H1) Basında Alevilik konusu gündemin arka plana attığı haber olduğu öne sürülmektedir.

(H2) Konuya ilişkin anaakım Kıbrıs Türk basınının, genel yayın politikası doğrultusunda protokol haberciliğine meyilli olduğu ve Alevilikle ilgili yayınlanan haberlerde bu özelliğin öne çıktığı savlanmaktadır.

Bu hipotezleri sınavabilmek amacıyla geliştirilen kod kitabındaki değişkenler ışığında 01 Ocak 2010-30 Haziran 2013 tarihleri arasında belirlenen gazetelerde konuya ilişkin kaç haber yayınlandığı, Alevilikle ilgili yayınların hangi içeriklerle öne çıkararak haberleştirildiği saptanmaya çalışılmış ve istatistiksel bir sonuç elde edilmesi hedeflenmiştir. Alevilikle ilgili yayınlanan haberlerin konu bazında sınıflandırılması içerik analizinde niteliksel sonuçlara ulaşmak için kullanılmıştır.

Alevi STÖ için kullanılan *haber konuları tablosu* önemli bir değişken ve hipotezin sınaması için geçerli bir veri olacağı düşünülmüştür.

Kodlamalar yapılırken:

Birinci aşamada, haberin Alevilikle ilgili içerdiği kelimeler Kıbrıs Pir Sultan Abdal Derneği, KKTC Hacı Bektaş-ı Veli Kültürünü Araştırma ve Tanıtma ve Kıbrıs Alevi Kültür Merkezi, Egemen Bağış, KKTC Meclisi, KTOEÖS olarak kodlanmıştır.

İkinci aşamada ise 58 haberin 52'sini Alevi STÖ'lerden bahsetmesi hasebiyle kelimeler Kıbrıs Pir Sultan Abdal Derneği, KKTC Hacı Bektaş-ı Veli Kültürünü Araştırma ve Tanıtma ve Kıbrıs Alevi Kültür Merkezi olarak kodlama yapılmıştır.

Üçüncü aşamada ise haberlerin konusu kodlamaya tabi tutulmuştur. Haber konuları genel kurul, milletvekilliği, HAK İnsiyatifi, Alevilere sağlanan haklar, hükümet veya parti yetkilisinin dernek ziyareti, hükümet yetkilisi veya etkili kişi ziyareti, eylem/miting/anma/kınama, aşure günü/birlik lokması/kültürel etkinlik olarak kodlanmıştır. Haber içeriklerindeki konulara sadık kalınması ile objektif bir kodlama yapılmaya çalışılmıştır.

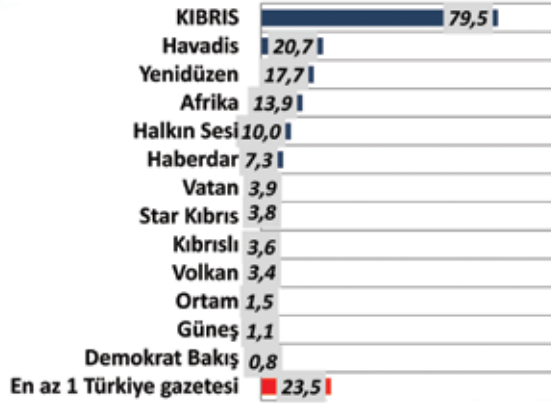
Medya sektörü insanlar için hem dünyada olan biten olaylardan, hem de yaşadıkları ülkedeki gelişmelerden haberdar olmaya yarayan en önemli enformasyon kaynağıdır. Zaman içerisinde gelişen kitle haberleşme araçları, kitlelere enformasyon taşıma konusunda köprü görevi görmektedir. Burton'a (1995: 39-40) göre medya üzerine çalışmak anlamlar üzerine çalışmaktır, yani nereden geldikleri, ne oldukları, ne kadar maksatlı oldukları, medya metaryalinde nasıl inşa edildikleri ve bizim düşünce biçimimizin içine nasıl dâhil edildikleri üzerine düşündürmektedir. (...) Medya iletişimindeki anlam bize işaret edilmektedir. Bu işaret etmenin ve göstermenin her

şekilde ortaya çıkması bütün iletişim çalışmaları için bir temel olarak alınabilir. Gazetelerdeki manşetler, fotoğraflar, kimin ve neyin önemli kabul edildiğini bize işaret eder. Her toplumda olduğu gibi Kıbrıs Türk toplumunda da artan enformasyon ihtiyacı doğrultusunda gelişen bir medya mevcuttur. Kıbrıs Türk medya tarihi incelendiğinde, her daim Kuzey Kıbrıs'ta en etkili medya organının basın içerisinde yerel gazeteler olduğu görülmektedir. Çünkü Türkiye'de yayınlanan televizyon kanallarının Kuzey Kıbrıs'ta direkt izlenebiliyor olması, yerel TV kanallarının izlenirliğini düşürmektedir.

Kuzey Kıbrıs'ta faaliyet gösteren gazetelerde, gazete içeriğinde yer alacak haberler genellikle TAK⁹ ve ara sıra diğer haber ajanslarından alınan veya gazetenin kendi muhabiri tarafından yapılmaktadır. Haber ajansı veya muhabir tarafından yapılan haberlerde ortak nokta özel habercilik anlayışından ziyade protokol haberciliğinin öne çıkmasıdır. Kuzey Kıbrıs medyasında üst düzey protokolden kişi/kişilerin habere konu olan olaya dâhil olması haber değeri bulmanın temel şartı gibidir. Dahası muhabir haberi oluştururken olaydan çok üst düzey protokoldeki kişinin olaya biçtiği değere (söylemlerine) göre haberi şekillendirmektedir.

Çalışmada Kuzey Kıbrıs'ta yayınlanan yerel gazeteler arasında en yüksek okunurluluk oranına sahip ilk üç gazete olan Kıbrıs, Havadis ve Yenidüzen gazeteleri incelenmiştir. Kuzey Kıbrıs'ta tirajlar hakkında net birşey söylemek mümkün değildir. "Normal şartlarda dünyada gazete satış oranlarını piyasa ile paylaşan bağımsız veri sağlayıcılar vardır. Fakat Kuzey Kıbrıs'ta henüz gazeteler arasında tiraj oranlarını düzenli bir şekilde açıklayacak bağımsız organizasyonun tesis edilmemesi ve bu rakamların şeffaf bir şekilde açıklanması konusunda mutabakata varılmamıştır. Gazeteler satış oranlarını açıklamaktan özellikle imtina etmektedirler. Dağıtım bayileri¹⁰ de gazetelerin satış raporlarını kamuoyuyla paylaşmamaktadır. Bu nedenle KKTC'de gazetelerin ortalama tirajlarını bilmek çok mümkün değildir fakat satış oranlarıyla ilgili bazı gayriresmi tahminler yapılabilmektedir. Buna göre mevcut on beş¹¹ gazeteden onunun günlük 1000 satış rakamının altında kaldıkları, araştırmaya konu olan Kıbrıs, Havadis ve Yenidüzen gazetelerinin günlük satış rakamlarının ilk 5 sırada yer aldığına dair genel bir kanı vardır. Özellikle Kıbrıs Gazetesi'nin günlük en çok satan gazete olduğu konusunda bir kesinlik vardır" (Hüdaoğlu, 2014). Araştırmada bu üç gazetenin seçilmesinin ana nedeni kamuoyunu etkileme üzerinde etkili olduğuna dair genel bir kanının kabul görmesidir.

Kadem Araştırma Merkezi tarafından Kuzey Kıbrıs Medya'sı hakkında 2012 yılında 15 yaş üstü 1434 kişi üzerinde yapılan araştırmaya göre haftada en 3 gün gazete okunmaktadır.

Şekil 1: 2012 Kuzey Kıbrıs Medya Araştırması: Kuzey Kıbrıs'ta yayınlanan gazetelerden hangilerini haftanın en az 3 gününü okuyorsunuz? – Gazete okurları

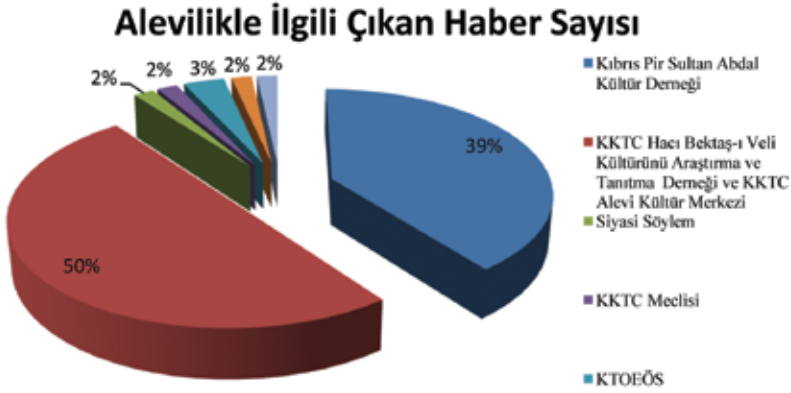
Araştırma sonuçlarına göre haftanın üç günü gazete okuyanların %79,5'i Kıbrıs'ı, %20,7'si Havadis'i, %17,7'si de Yenidüzen'i okumayı tercih etmektedir. Kıbrıs Gazetesi'nin sahip olduğu gündelik okunma oranı, aslında onun kamuoyunu etkileme potansiyelinin de göstergesidir. Kıbrıs Gazetesi, en yüksek okunma oranına sahip ve elektronik ortamda en fazla ziyaret edilen yerel gazete olma özelliğini taşımaktadır. Havadis ve Yenidüzen gazeteleri, Kıbrıs Gazetesi'nden sonra Kuzey Kıbrıs yazılı basınında en yüksek okunma oranına sahip diğer iki yerel gazetedir.

1 Ocak 2010-30 Haziran 2013 dönemini kapsayan iki buçuk yıllık zaman diliminde elektronik ortamda incelenen üç gazetede Kuzey Kıbrıs'ta Alevilikle ilgili üç sivil toplum örgütü ismi geçmektedir. Bunlar Kıbrıs Pir Sultan Abdal Derneği, KKTC Hacı Bektaş-ı Veli Kültürünü Araştırma ve Tanıtma Derneği ve KKTC Alevi Kültür Merkezi'dir. "2010 yılında KKTC Hacı Bektaş-ı Veli Kültürünü Araştırma ve Tanıtma Derneği ismini daha kucaklayıcı olmak adına KKTC Alevi Kültür Merkezi olarak değiştirmiştir" (Gül, 2014). Kuzey Kıbrıs'ta Alevilikle ilgili üç tane sivil toplum örgütünün ismi geçmesine rağmen isim değişikliği dolayısıyla sadece iki tane mevcuttur.

Yapılan araştırma sonucu elde edilen haber metinleri incelendiğinde ortaya çıkan en belirgin sonuç, Alevilikle ilgili bu sivil toplum örgütlerinin 1571 sonrası adaya göçerilen Alevi'lerden ziyade 1974 sonrası adaya göçe eden Alevilerle ilişkili olduğudur. Bu kanyıya iki sebepten ötürü varılmıştır. Birincisi Alevilikle ilgili ilk sivil toplum örgütü, 1993 yılında kurulan KKTC Hacı Bektaş-ı Veli Kültürünü Araştırma ve Tanıtma Derneği'dir. Hâlbuki 1572'den beri Kıbrıs'ta Alevi kökenli Müslümanların olduğu bilinmektedir. İkincisi ise KKTC Alevi Kültür Derneği, Halkın Adalet Konseyi (HAK)'nin kuruluşunda yer almıştır. "Halkın Adalet Konseyi, 2010 yılında

çoğunlukla Türkiye'den gelen göçmenlerin kurduğu dernekler olmak üzere Demokratik Haklar ve İnanç Platformu'nun da içinde olduğu çok geniş tabanlı bir sivil toplum kuruluşu olarak ortaya çıkmış ve halk arasında büyük umutların doğmasına yol açmıştır. Çünkü bu oluşumu kuran insanların büyük çoğunluğu Türkiye göçmenlerine karşı yapılan haksız ve yanlış uygulamaların sebebinin, Türkiyeli olmalarından kaynaklandığını düşünmekteydi" (Suiçmez, 2013).

Yapılan elektronik arşiv taramasında toplanan haberler ilk aşamada Alevilikle ilgili içerdiği kelimelere göre Kıbrıs Pir Sultan Abdal Derneği, KKTC Hacı Bektaş-ı Veli Kültürünü Araştırma ve Tanıtma ve Kıbrıs Alevi Kültür Merkezi, Egemen Bağış, KKTC Meclisi, KTOEÖS olarak kodlanmıştır.

Şekil 2: 1 Ocak 2010-30 Haziran 2013 Arasında Kalan İki Buçuk Yıllık Dönemde Kıbrıs Gazetesi, Havadis Gazetesi ve Yenidüzen Gazetesi Elektronik Arşivlerinde KKTC'de Alevilikle İlgili Yayınlanan Haberlerin Alevilikle İlgili İçerdiği Kelimeye Göre Dağılım Grafisi

Tablo 1: 1 Ocak 2010-30 Haziran 2013 Arasında Kalan İki Buçuk Yıllık Dönemde Kıbrıs Gazetesi, Havadis Gazetesi ve Yenidüzen Gazetesi Elektronik Arşivlerinde KKTC'de Alevilikle İlgili Yayınlanan Haberlerin Alevilikle İlgili İçerdiği Kelimeye Göre Dağılım Tablosu

	Alevilikle İlgili Çıkan Haber Sayısı	Haberlerin Yüzdolik Olarak Dağılımı
Kıbrıs Pir Sultan Abdal Kültür Derneği	23	%44
KKTC Hacı Bektaş-ı Veli Kültürünü Araştırma ve Tanıtma Derneği ve Alevi Kültür Merkezi	29	%56
Toplam	52	%100

İki buçuk yıllık tarama sonucu toplam elli sekiz habere ulaşılmış, bu haberlerin elli iki tanesinin (%89'unun) Kıbrıs Pir Sultan Abdal Derneği ve KKTC Hacı Bektaş-ı Veli Kültürü Araştırma ve Tanıtma Derneği ve KKTC Alevi Kültür Merkezi adlı iki sivil toplum örgütü hakkındaki haberler olduğu saptanmıştır. Tek haberde (%2) Kıbrıs konusunda yapılan bir devletlerarası görüşmede Türkiye'nin Kıbrıs politikaları açıklanırken, Alevi/Sunni ayırımı yapılmadığını haber içerisinde belirtilmiştir. KKTC Meclisi'yle ilgili yayınlanan haberde (%2), mecliste Kıbrıs Türklerinin maneviyat eksikliği tartışması yapılmıştır. KTOEÖS iki haberde (%3) yer alarak İmam Hatip eğitimiyle ilgili aldığı eylem kararlarıyla gündeme gelmiş, bunun laiklikle çeliştiğini bu haberlerde dile getirmiştir. Demokrat Parti ise seçimlere hazırlık amacıyla bölgesel geziler yaptığı esnada, parti programlarını açıklarken, din dersinin zorunlu ders olmaması, her inanca eşit mesafede durulması gerekliliğine dair söylemde bulunarak tek bir haberle (%2) gündeme gelmiştir. İngiltere Cemevi de tek haberle (%2) bilhassa Alevi gençler arasında artan intiharlara ve bunun nedenlerine dikkat çekmiştir.

Bu verilere dayanarak esas inceleme konusunun Alevilikle ilgili sivil toplum örgütleri olması gerektiği sonucu çıkartılmıştır. Bu yüzden ikinci aşamada 58 haberin 52'sini Alevi STÖ'ler incelenmiş Kıbrıs Pir Sultan Abdal Derneği, KKTC Hacı Bektaş-ı Veli Kültürünü Araştırma ve Tanıtma ve Kıbrıs Alevi Kültür Merkezi olarak yeniden kodlama yapılmıştır.

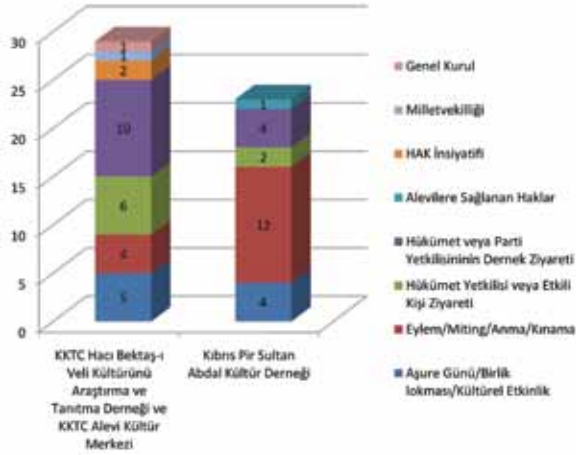

Şekil 3: 1 Ocak 2010-30 Haziran 2013 Arasında Kalan İki Buçuk Yıllık Dönemde Kıbrıs Gazetesi, Havadis Gazetesi ve Yenidüzen Gazetesi Elektronik Arşivlerinde KKTC'de Alevilikle İlgili Faaliyet Gösteren Sivil Toplum Örgütlerine Göre Dağılım Grafisi

Tablo 2: 1 Ocak 2010-30 Haziran 2013 Arasında Kalan İki Buçuk Yıllık Dönemde Kıbrıs Gazetesi, Havadis Gazetesi ve Yenidüzen Gazetesi Elektronik Arşivlerinde KKTC'de Alevilikle İlgili Faaliyet Gösteren Sivil Toplum Örgütlerine Göre Dağılım Tablosu

	Alevilikle İlgili Çıkan Haber Sayısı	Haberlerin Yüzdeler Olarak Dağılımı
Kıbrıs Pir Sultan Abdal Kültür Derneği	23	%44
KKTC Hacı Bektaş-ı Veli Kültürünü Araştırma ve Tanıtma Derneği ve Alevi Kültür Merkezi	29	%56
Toplam	52	%100

Elektronik ortamda saptanan haberlerin %89'unu oluşturan Alevi STÖ'lerin kendi içinde haber dağılım değerlendirmesi yapıldığında, KKTC Hacı Bektaş-ı Veli Kültürünü Araştırma ve Tanıtma Derneği ve Alevi Kültür Merkezi yirmi dokuz (%56) haberle birinci ve Kıbrıs Pir Sultan Abdal Derneği yirmi üç (%44) haberle ikinci sıraya yerleşmiştir. Haberlerde yer almak önemlidir ancak haberlerde yer alışı biçimi haberlerin kamu tarafından anlamlandırılmasını sağlayan esas etkidir. Çalışmada haberlerin gazetelerde nasıl ve hangi içeriklerle yer aldığı iki açıdan değerlendirilmiştir. Birincisinde Kuzey Kıbrıs medyasının haber yapma şekli, ikincisi ise haberlere konu olan Alevi STÖ'lerin duruşu, tutumu ve haberlere konu olma amaçları anlaşılmasına çalışılmıştır.

Şekil 4: 1 Ocak 2010-30 Haziran 2013 Arasında Kalan İki Buçuk Yıllık Dönemde Kıbrıs Gazetesi, Havadis Gazetesi ve Yenidüzen Gazetesi Elektronik Arşivlerinde KKTC'de Alevilikle İlgili Faaliyet Gösteren Sivil Toplum Örgütlerine ve Haber Konusuna Göre Dağılım Grafisi

Tablo 3: 1 Ocak 2010-30 Haziran 2013 Arasında Kalan İki Buçuk Yıllık Dönemde Kıbrıs Gazetesi, Havadis Gazetesi ve Yenidüzen Gazetesi Elektronik Arşivlerinde KKTC’de Alevilikle İlgili Faaliyet Gösteren Sivil Toplum Örgütlerine ve Haber Konusuna Göre Dağılım Tablosu

	Kültürel Etkinlik	Muhalif Eylemler	Yetkili Kişi Ziyareti	Yetkili Kişinin Dernek Ziyareti	Alevilere Sağlanan Haklar	HAK İnsiyatifi	Milletvekilliği	Genel Kurul	Toplam
KKTC Hacı Bektaş-ı Veli Kültürünü Araştırma ve Tanıtma Derneği ve KKTC Alevi Kültür Merkezi	5	4	6	10		2	1	1	29
Kıbrıs Pir Sultan Abdal Kültür Derneği	4	12	2	4	1				23

Şekil 4 ve Tablo 3 birlikte incelendiği zaman iki sivil toplum örgütünün aslında iki farklı haber içeriğiyle öne çıktığı görülmektedir. Kıbrıs Pir Sultan Abdal Derneği, muhalif eylem (eylem/miting/anma/kınama) konulu haberlerle öne çıkmaktadır. Eylem, miting, kınama gibi hareketlerin tümü haber içerikleri incelendiğinde iktidarda bulunan hükümet yetkililerine yönelik olarak gerçekleştirilmiş olduğu görülmüştür. Kıbrıs Pir Sultan Abdal Derneği, ‘muhalif’ tavrıyla haklarında yayınlanan haberlerde dikkat çekmiştir. Kıbrıs Pir Sultan Abdal Derneği isminin geçtiği yirmi üç haberin on iki tanesi, ki bu rakam derneğin haberlerinin %52’sine denk gelmektedir, muhalif eylemlerle ilgilidir. Bu haberler kadın hakları savunuculuğu, yürüyüşü ve eylemi, 1 Mayıs İşçi Bayramı mitingi, Birleşmiş Milletleri kınama eylemi (Kuzey ve Güney Kıbrıs’ı ikiye ayıran ara bölgede Rum ve Türklerin birlikte düzenleyeceği iki toplumlu etkinliğe izin vermeme dolayısıyla kınama), imam hatip liselerinin açılmasını protesto (Kuzey Kıbrıs’ta İmam Hatip lisesi bulunmamaktadır), zorunlu din dersinin eleştirilmesi, muhalif yapısıyla bilinen ve katledilen iki avukatı anma gibi konuları içermektedir.

KKTC Hacı Bektaş-ı Veli Kültürünü Araştırma ve Tanıtma Derneği ve KKTC Alevi Kültür Merkezi’yle ilgili haberlerde ise STÖ’ne hükümet veya parti yetkilileri tarafından bilhassa seçim dönemi öncesi yapılan ziyaretler öne çıkmaktadır. KKTC Hacı Bektaş-ı Veli Kültürünü Araştırma ve Tanıtma Derneği ve KKTC Alevi Kül-

tür Merkezi İktidarda olan ve bunu devam ettirmek isteyen veya ikdidara gelmek isteyen siyasilerin yakın duruş sergilemek' istediği bir STÖ olarak haberlerde belirginleşmektedir. Bu konuda öne çıkması derneğin, siyasilerce oy deposu olarak görüldüğüne dair işaret olarak yorumlanmaktadır. İki STÖ'nün ortak olduğu temel nokta ise Alevilere özgü günlerde kültürel etkinliklerin düzenleniyor olmasıdır. Fakat bu STÖ'lerin etkinliklerini ayrı ayrı düzenledikleri göze çarpmaktadır.

Kıbrıs Pir Sultan Abdal Derneği iki kez¹², KKTC Hacı Bektaş-ı Veli Kültürünü Araştırma ve Tanıtma Derneği ve KKTC Alevi Kültür Merkezi altı kez hükümet yetkilisi veya siyasi partilere ziyarette bulunmuştur. Bu ziyaretlerde daha çok hükümet yetkililerinin ziyaret edilmesi ve çeşitli talepler dile getirilmesi söz konusudur. En sıklıkla talep edilen husus cemevi yapımı için destektir. Bir diğeri ise din dersinin laiklik ilkesi gereği zorunlu olmaması gerekliliğidir. Kıbrıs Pir Sultan Abdal Derneği dört kez, KKTC Hacı Bektaş-ı Veli Kültürünü Araştırma ve Tanıtma Derneği ve KKTC Alevi Kültür Merkezi on kez hükümet yetkilisi veya siyasi partilerce ziyaret edilmiştir. Bu ziyaretler cumhurbaşkanlığı ve Lefkoşa Belediye seçimleri öncesine yapılmıştır. Propaganda süreci çerçevesinde sivil toplum örgütlerini oy deposu olarak gören siyasiler, ellerinden geldiğince çok örgütle seçim öncesi iyi ilişkiler geliştirme çabasına girmektedir. UBP (Ulusal Birlik Partisi) ve CTP-BG (Cumhuriyetçi Türk Partisi ve Birleşik Güçler)¹³ adaylarının bu STÖ'leri ziyaret konusunda başı çektiği görülmektedir.

Siyasi partilerin Türkiye kökenli Alevileri oy deposu olarak görüyor olmasının son dönemlerde çok güzel bir örneği bulunmaktadır. 2009 yılındaki milletvekilliği seçimlerinde KKTC Hacı Bektaş-ı Veli Kültürünü Araştırma ve Tanıtma Derneği başkanlığını yürüten Özdemir Gül CTP'den adaydı. 28 Temmuz 2013'te gerçekleşecek erken seçimde ise UBP'den aday olarak çıktı. UBP ise sağ kanatta yer alan partidir. Gül'le yapılan röportajda bu konu hakkında şu soru yöneltilmiştir: Neden iki farklı çizgide olan partiden dört yıl arayla milletvekilliği seçimlerinde aday çıktınız? "2009 seçimleri öncesi tüm partilerden derneğimize milletvekilliğiyle ilgili teklifler getirildi. Dernek yönetim kurulu günlerce hangi partiye olumlu yanıt verileceğine dair toplantılar gerçekleştirdi. Nihayetinde dernek başkanı olarak bana CTP'den aday olunacağına dair kararın verildiği bildirildi. Ben de karara saygı duyarak 2009'da CTP'den milletvekilliğine adaylığımı koydum. 2013'teki karar ise tamamen şahsıma aitti. UBP'den böyle bir teklif geldi ve ben de kabul ettim. Hala daha UBP'yle ilişkilerim devam etmektedir. Şunu da belirtmek isterim ki CTP'de kendimi hep yabancı gibi hissettim, sürekli bizi tüm olaylardan dışladılar. Farklı bir yapıları var. UBP'de ise kendimi hep çok rahat hissettim sanki yıllardır bu insanlarla çalışıyormuş gibiyim. CTP benim hayatımdaki tek keşkendir, keşke CTP'den aday olmasaydım" (Gül, 2014). Gül bu konudaki çelişkili tavrını diğeri bir köşe yazarına şu şekilde değerlendirmiştir:

“Elbette siyasi görüşüme yön veren sevgi, adalet ve insan haklarına değer veren benimsemelerim var. Benimsediklerim benim yaşam tarzımı belirliyor. CTP’den aday olurken de yakın arkadaşlarımla telkin ve desteği söz konusuydu. CTP’nin Birleşik Güçler kanadından adaydım. Seçim bitti bağım da sonlandı.

Bu kez özellikle Halkın Adalet Konseyi’nden arkadaşlarımla UBP’den aday olmamı istedi. Kabul ettim. Sonuç ne olursa olsun UBP’yi uzun vadeli siyaset yapabileceğim bir parti olarak görüyorum.” (Hastürer, 2013).

KKTC Hacı Bektaş-ı Veli Kültürünü Araştırma ve Tanıtma Derneği ve KKTC Alevi Kültür Merkezinin, Kıbrıs Pir Sultan Abdal Derneği’ne nazaran, iktidarda olan siyasilerle daha ılımlı ilişkilere sahip olduğu incelenen haberlerde görülmüştür. Kıbrıs’ta Alevilerin ibadet edebilecekleri cemevi bulunmamaktadır. Cemevi inşaatı için KKTC Hacı Bektaş-ı Veli Kültürünü Araştırma ve Tanıtma Derneği’ne Cumhurbaşkanı Derviş Eroğlu döneminde arsa tahsis edilirken, Kıbrıs Pir Sultan Abdal Derneği’ne herhangi bir tahsisat yapılmamıştır.

Kuzey Kıbrıs’ta camilerin yapımıyla ilgili bütçe TC Büyükelçiliğine bağlı TC Yardım Heyeti tarafından karşılanırken, Alevilere Cemevi yapımı için aynı kaynaktan bugüne değin bütçe ayrılmamıştır. Dayıoğlu (2012) bu durumu “Türkiye’de Diyanet İşleri Başkanlığı eliyle devlet tarafından çeşitli ayrımcı uygulamalarla karşılaşan Aleviler, benzer bir sorunu uzun yıllar Kıbrıs’ta da yaşadılar. “Öncelikle Kuzey Kıbrıs’ta cemevi yapımı için KKTC hükümeti tarafından Cihangir yolu üzerinde on bir dönüm arazi tahsisatı yapılmıştır. Bu durum Kuzey Kıbrıs devletinin dini özgürlüğe açıklığının göstergesidir. Arazi tahsisatı sonrası cemevi temeli atılırken en üst düzeydeki yetkililerin katılımıyla temel atma töreni gerçekleşmiştir. Dahası cemevinin yapılması için devlet 80.000 TL katkı yapmıştır” (Gül, 2014). Dayıoğlu TC Elçiliğine bağlı TC yardım heyetinin cemevi yapımı için destek olmadığını, Gül ise KKTC hükümetinin cemevi yapımı için derneklerine arazi, maddi ve manevi destek olarak Türkiye’de yaşanmamış bir ilki Kuzey Kıbrıs’ta kendilerine yaşattığını belirtmiştir.

Sonuç

Kıbrıs’ta Aleviliğin kökenleri Osmanlı’nın adayı fethettiği 1571 yılı sonrasına dayanmaktadır. Fetihe gelen yeniçerilere ruhani destek veren Alevi kökenli Müslümanların yanı sıra, 1572 sonrası adaya Anadolu’dan göçerilen insanlar arasında da Alevi Müslümanların olduğu tarihi belgelerden, Kıbrıs Türk edebiyatından, sokak isimlerinden, ahilikle ilgili meslek gruplarının yaygınlığından, soyisimlerden, tarihi eserlerden, inanç alışkanlıklarındaki izlerden anlaşılmaktadır.

Alevi kökenli ikinci dalga göç ise 1974 savaşı sonrası gerçekleşmiştir. Bu insanlar daha çok Türkiye göçmenlerine yapılan haksız ve yanlış uygulamalara karşı¹⁴

bir direnç geliştirme ve karar üretebilecekleri siyasi noktalarda yer alabilme çabasıyla bugün Kuzey Kıbrıs'ta faaliyet gösteren Alevi örgütlerinde yer almaktadırlar. Kuzey Kıbrıs'ta faaliyet gösteren Alevi STÖ başkanlarıyla yapılan bir söyleşide Kuzey Kıbrıs'ta yaşayan Alevilerin çok demokratik bir ortamda yaşadıklarını belirtmektedir. Kıbrıs Pir Sultan Abdal Derneği Başkanı Oruç Kaya bunu şu şekilde dile getirmiştir: “Çok demokratik bir ortamda yaşıyoruz. Hiçbir Kıbrıslı Türk bize ‘Ramazanda niçin oruç tutmuyorsunuz’ demediği gibi, ‘muharrem ayında niçin oruç tutuyorsunuz’ demez” (Beyoğlu, 2011). “Günümüzde bir siyasal rejimi demokratik olarak değerlendirebilmek, söz konusu rejimde çok kültürlülüğün, hatta çok kültürcülüğün ne ölçüde yaşandığına bağlıdır. Geçmişte ulus-devletlerin uygulamaya yöneldikleri ulusal sınırlarla etnik-dinsel-dilsel sınırları çakıştırma ve farklı kimlikleri ortadan kaldırma politikaları artık geçerliliğini yitirmiştir. Farklı kimliklerin birlikteliği, bugün ülkelerin sahip oldukları en önemli zenginlik olarak değerlendirilmektedir. Dolayısıyla, Kıbrıs'ta da yapılması gereken bu anlayış doğrultusunda demokrasimizi yeniden yapılandırarak var olan kültürel zenginliğimize katkıda bulunmaktır (Dayıoğlu, 2012). Alevilik kendi içinde çok zengin bir bakış açısına sahiptir. Çok kültürcülüğün yaşatılması Kıbrıs'taki Alevi örgütlerinin kendilerini daha iyi anlatmasıyla mümkün olabilir.

Kıbrıs tarihinde birçok kez tartışma konusu olan Alevilik, 10 Ocak 2010-30 Haziran 2013 zaman dilimini kapsayan dönemde basında daha çok Alevi STÖ'lerle ilgili haberlerle yer bulmuştur. Kuzey Kıbrıs gazetelerinin genelinde görülen protokol haberciliği bu haberlerde de belirgindir. Örneğin Alevilikle ilgili düzenlenen kültürel bir etkinlikte, habere konu olayı Aleviliği ilgilendiren yönleriyle incelemek yerine, haber içeriğinin tamamen etkinliğe katılan üst düzey hükümet yetkilileri ve muhalif parti liderlerin söylemlerinden ibaret olduğu görülmüştür. Araştırma bulguları basının Alevilik konusunu arka plana attığına ilişkin birinci hipotezi doğrular niteliktedir. Anakım Kıbrıs Türk basınının Alevilikle ilgili yayınlanan haberlerde protokol haberciliğine meyilli olduğu görülmüştür. Bunu aşmak için Alevi STÖ'lerin medyayla ilişkilerini elıştirmeye ve haber içeriklerini kendileri hazırlayarak medya mensuplarıyla paylaşmaları önerilmektedir.

Kuzey Kıbrıs'taki Alevi örgütler, sosyal medya mecrasında çok zayıf olmakla birlikte, bunu geliştirmek pek de zor değildir. Günümüz koşullarında alternatif bakış açıları ve kültürler kendini sosyal medyayı kullanarak geliştirebilmekte, ana akım medyaların koyduğu her tür sınırlamayı bu şekilde aşmayı başarmakta, örgütlenebilmekte ve seslerini daha özgürce duyurabilmektedir.

Sonnotlar

- ¹ 2011 ve 2013 yıllarında bilhassa İlahiyat Koleji açılma konusu gündeme geldiğinde KTOEÖS'ün (Kıbrıs Türk Orta Eğitim ve Öğretmen Sendikası) bu gelişmeyi protesto etmesi, Kuzey Kıbrıs'ta idari anlaşmazlıklar ötürüsüyle camilerin elektriğinin kesilmesi üzerine defalarca Kıbrıslı Türkler bu ithamlarla karşılaşmıştır. Bu ithamlara karşı Gündüz (2013) ve Hüdaoğlu'nun (2011, 2013) köşe yazılarına bakılabilir.
- ² Hristiyanlık ve Müslümanlığın farklı mezhepleri adada dönem dönem farklı kesimlerce inanç odağı olmuştur.
- ³ Enosis'in amacı Kıbrıs adasının Yunanistan'a ilhakıydı.
- ⁴ 1572'de Kıbrıs'a zorla getirilmiş insanlar için 'göçerilen', 1974 yılından itibaren daha çok kendi rızasıyla adaya yerleşen Türkiye kökenli insanlar için 'göç eden' kavramları kullanılacaktır. 1976 yılında Adana'dan dört yaşında ailesiyle kendi istekleri üzerine form doldurarak 1974 Savaşı sona erdikten sonra adaya yerleşen Kıymet Çınar göç için hiç bir zorlayıcılığın olmadığını anlattı. Türkiye geneline göç etmek isteyenler için formlar dağıtıldığını, Kıbrıs'a göç eden ailelere iki yıl boyunca yiyecek, ev eşya, hayvan ve kredi sağlandığını, hangi köye yerleşmek istediklerini göç eden ailelerin kendilerinin seçtiğini söyledi.
- ⁵ KADEM Araştırma Şirket Direktörü Muharrem Faiz'le yapılan röportaj sonucu bu bilgi elde edilmiştir. Kadem Araştırma Şirketi Kuzey Kıbrıs'taki en güvenilir ve en kapsamlı araştırmaları gerçekleştiren araştırma şirkettir.
- ⁶ Kıbrıs Basın Tarihi konusunda Yrd. Doç Dr. Gürdal Hüdaoğlu'yla yapılan kişisel görüşmede 'Kuzey Kıbrıs'ta tirajlar hakkında net birşey söylemenin merkezi ölçümleme sistemi eksikliği dolayısıyla mümkün olmadığını' dile getirdi.
- ⁷ Belge 1'e bakınız.
- ⁸ Ahilik: Anadolu'da XIII. yüzyılda görülmeye başlayan, Selçuklu devletinin yıkılma dönemine girmesinden sonra sosyal düzeni sağlamada ve Osmanlı Devletinin kurulmasında büyük rolü olan bir tür meslek ve dayanışma örgütü. Batıdaki lonca tipi örgütlenmenin benzeridir. krş. Lonca Ahilik, -ği: öz. a. Kökleri eski Türk törelerine dayanan ve Anadolu'da yüksek bir gelişim gösteren esnaf, zanaatçı, çiftçi vb. bütün çalışma kollarını içine alan ocak. (Türk Dil Kurumu, Erişim Tarihi: 17.07.13)
- ⁹ TAK (Türk Ajansı Kıbrıs), devlete bağlı çalışan haber ajansıdır. Kuzey Kıbrıs'ta haberlerin birçoğu TAK ajansı kaynaklı yapılmaktadır. TAK kaynaklı olarak Kuzey Kıbrıs'taki tüm yerel gazetelere dağıtılan haberlerin kullanılması ve bunun gazetelerin hemen hemen tümünde farklı başlıklarla hatta bazen aynı başlıklarla yayınlanması söz konusudur. Yerel gazetelerin çok azında muhabir gazeteciliği yapılmaktadır. Maddi imkânlar/imkânsızlıklar birçok gazeteyi haber ajansı kaynaklı tekdüze haberciliğe sürüklemektedir. Yerel basının genelinde muhabir gazeteciliğinden ziyade haber ajansı kaynaklı hazır haberden faydalanma anlayışı yerleştiğini söylemek mümkündür.
- ¹⁰ Kuzey Kıbrıs geneline gazete dağıtımı yapan dört ayrı firma mevcuttur: Yaysat, Gadede (Kıbrıs Gazetesi'ne ait), Hazım Remzi ve kardeşi.

- ¹¹ Kuzey Kıbrıs'ta yayınlanan günlük gazeteler: Kıbrıs, Havadis, Yenidüzen, Afrika, Halkın Sesi, Haberdar (Artık yayınlanmıyor), Vatan, Star Kıbrıs, Kıbrıslı, Volkan, Ortam, Güneş, Demokrat Bakış, Realist (2013 yılında yayın hayatına başladı) ve Dialog (2013 yılında yayın hayatına başladı)
- ¹² Bu ziyaretlerden bir tanesi Türkiye'den gelen ziyaretçi bir parti mensubuna eşlik etmekte, bir diğeri ise cemevi için görüşmektir.
- ¹³ UBP ve CTP-BG Kuzey Kıbrıs'ta en yüksek oy oranına sahip iki büyük partidir. 2010'da Cumhurbaşkanlığı seçimi UBP adayı Dr. Derviş Eroğlu ve CTP-BG adayı ve dönemin cumhurbaşkanı Mehmetali Talat arasında geçmişti. 2013 yılındaki belediye seçimi yine UBP adayı ve CTP-BG adayı arasında geçmişti.
- ¹⁴ Kıbrıslı Türkler her ne kadar çok hoşgörülü olsalar da 1974 sonrasında kontrolsüzce adaya göç etmesi TC kökenli kişilere karşı bir direnç geliştirmiştir. Kendi memleketinde kendini yabancı hissetmeye başlayan Kıbrıslı Türkler adaya yerleşen TC kökenlilere karşı ötekileştirici bir tavır sergilemektedir.

Kaynakça

- AN, A. (1999). Kıbrıs Türk Kültürü Üzerine Yazılar. Lefkoşa: Kıvılcım Yayınları.
- ANDERSON, A. J. (1986). Communication Research: Issues and Methods. Newyork: McGraw-Hill.
- ATEŞİN, H. Mehmet. (1996). Kıbrıs'ta İslâmî Kimlik Davası. İstanbul: Marifet Yayınları.
- BERATLI, N. (1999a). Kıbrıs Türk Kimliğinin Oluşması: Neden Ortak Bir Kıbrıs Türk Kimliği Yok?. Lefkoşa: Işık Kitabevi Yayınları.
- BERATLI, N. (1999b). Kıbrıslı Türklerin Tarihi: Kimliğin Kökenleri, Cilt 2 (Etnolojik Yönden Kıbrıslı Türk). Lefkoşa: Galeri Kültür Yayınları.
- BERATLI, N. (2008). Kıbrıs'lı Türklerinin Kökenleri ve Kıbrıs'ta Bektaşilik. İstanbul: Kalkedon Yayınları.
- BEYOĞLU, Y. (19.08.2011). "1571'de Kıbrıs'a Gelenlerin Çoğu...". Haberdar. <http://www.haberdarkibris.com/1571de-kibrisa-gelenlerin-cogu...-8317h.htm> Erişim Tarihi: 28.06.2013.
- BİZDEN, A. (20.07.2013). "Merhamet Ey Cemaat!". Havadis. <http://www.havadiskibris.com/Yazarlar/ali-bizden/merhamet-ey-cemaat/1745> Erişim Tarihi: 20.07.2013.
- BURTON, G. (1995). Görünenden Fazlası. İstanbul: Alan Yayıncılık.
- DAYIOĞLU, A. (2012). "Alevilik ve Kıbrıs'ta Aleviler". <http://alternatifim.org/2012/01/02/alevilik-ve-kibrista-aleviler/> Erişim Tarihi: 28.06.2013.
- DEDEBABA, B. N. (1999). Bütün Yönleriyle Bektaşilik ve Alevilik. 2. Cilt. Ankara: Ardıç Yayınları.
- DEDEBABA, B. N. (2002). Bütün Yönleriyle Bektaşilik ve Alevilik. 5. Cilt. Ankara: Ardıç Yayınları.
- EYÜBOĞLU, İ. Z. (1980). Bütün Yönleriyle Bektaşilik (Alevilik). İstanbul: Yeni Çığır Yayınları.
- GÜNDÜZ, E. (09.10.2013). "Camiler ve Elektrik". Yenidüzen. <http://www.yeniduzen.com/Yazarlar/erdinc-gunduz/camiler-ve-elektrik/2089> Erişim Tarihi: 02.03.2014.

- GÜRKAN, H. (1982). Kıbrıs Tarihinden Sayfalar. Lefkoşa: Nehir Yayınları.
- HASTÜRER, Hasan. (04.07.2013). Farklı Bir Özgüven ve Rahatlık. Havadis. Erişim Tarihi: 24.07.2013.
- HATAY, M. (2006). “Kıbrıslı Türklerde Mistik İnanç Sıçramaları (157-1878)”. Kıbrıs Yazıları, 3 (Yaz-Güz 2006): 61-69.
- HÜDAOĞLU, G. (03.05.2013). “Dinsizlik Değil Densizlik”. Haberdar. <http://www.haberdarkibris.com/dinsizlik-degil-densizlik-5986yy.htm> Erişim Tarihi: 02.03.2014.
- HÜDAOĞLU, G. (11.05.2011). “Dinsiz, İmansız, Tutarsız”. Gündem Kıbrıs. <http://www.gundemkibris.com/dinsiz-imensiz-tutarsiz-782yy.htm> Erişim Tarihi: 02.03.2014.
- IŞIK, İ. (1995). Dört Büyük Halife. İstanbul: Beyan Yayınları.
- NEVZAT, A. & HATAY, M. Politics, “Society and the Decline of Islam in Cyprus: From the Ottoman Era to the Twenty-First Century”. Middle Eastern Studies, Vol. 45, No:6 (November 2009): 911-933.
- SUIÇMEZ, Y. (1998). “Türk Dünyasının Dini Meseleleri (Kutlu Doğum Haftası: 1997)”. Kıbrıs'ta Din. Der. Ömer Turan. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.
- SUIÇMEZ, Y. (2013). “Kıbrıs'ta Müslümanlık Anlayışı”. Bugün Kıbrıs. <http://www.bugunkibris.com/yazarlar/165-yusuf-suicmez/6344-kbrsta-muesluemanlk-anlay.html> Erişim Tarihi: 28.02.2014.
- SUIÇMEZ, Y. (21.04.2013). “Halkın Adalet Konseyi Bölünecek mi?”. Havadis Gazetesi. <http://www.havadiskibris.com/Yazarlar/yusuf-suicmez/halkin-adalet-konseyi-bolunecek-mi/1018> Erişim Tarihi: 18.07.2013.
- TERMEN, B. (1994). Bektaşiliğin Eğitsel ve Kültürel Boyutu. Ankara: TC Kültür Bakanlığı. Türk Dil Kurumu. <http://tdkterim.gov.tr/bts/> Erişim Tarihi: 17.07.2013.
- YORGANCIOĞLU, O. (2000). Kıbrıs Türk Folklorü: Duydum, Gördüm, Yazdım. Genişletilmiş 2. Baskı. Mağusa: Temel Basımevi.

Elektronik Gazete Arşiv Tarama Kaynakçası

- <http://www.havadiskibris.com/HaberAra/?q=Alevi> Erişim Tarihi: 18.07.2013.
- <http://www.havadiskibris.com/HaberAra/?q=pir%20sultan> Erişim Tarihi: 18.07.2013.
- http://www.kibrisgazetesi.com/index.php/cat/1/tpl/search/PageName/Ana_sayfa Erişim Tarihi: 08.07.2013.
- http://www.kibrisgazetesi.com/index.php/cat/1/tpl/search/PageName/Ana_sayfa Erişim Tarihi: 08.07.2013.
- http://www.kibrisgazetesi.com/index.php/cat/1/tpl/search/PageName/Ana_sayfa Erişim Tarihi: 08.07.2013.
- <http://www.yeniduzen.com/HaberAra/?q=alevi> Erişim Tarihi: 18.07.2013.
- <http://www.yeniduzen.com/HaberAra/?q=pir%20sultan> Erişim Tarihi: 18.07.2013.

Elektronik Gazete Arşiv Tarama Kaynakçası Açıklamalı

- 25 Mayıs 2010. ““Hacı Bektaş-ı Veli” “Gül”le Devam Dedi”. Kıbrıs Gazetesi. http://www.kibrisgazetesi.com/index.php/cat/2/news/94183/PageName/Ic_Haberler Erişim Tarihi: 17.07.2013.

- 1 Mayıs 2013. "39 Örgüt Birlikte Kutluyor". Kıbrıs Gazetesi. http://www.kibrisgazetesi.com/index.php/cat/2/news/157465/PageName/Ic_Haberler Erişim Tarihi: 17.07.2013.
- http://www.kibrisgazetesi.com/index.php/cat/2/news/130065/PageName/Ic_Haberler Erişim Tarihi: 17.07.2013.
- http://www.kibrisgazetesi.com/index.php/cat/2/news/92436/PageName/Ic_Haberler Erişim Tarihi: 17.07.2013.
- http://www.kibrisgazetesi.com/index.php/cat/2/news/92295/PageName/Ic_Haberler Erişim Tarihi: 17.07.2013.
- 13 Mayıs 2011. "Meclis Yine Gerildi". Kıbrıs Gazetesi. http://www.kibrisgazetesi.com/index.php/cat/2/news/117079/PageName/Ic_Haberler Erişim Tarihi: 08.07.2013.
- 2 Mayıs 2013. "Kılıçdaroğlu KKTC'ye Geldi". Kıbrıs Gazetesi. http://www.kibrisgazetesi.com/index.php/cat/2/news/157505/PageName/Ic_Haberler Erişim Tarihi: 08.07.2013.
- 13 Mayıs 2013. "Tek Gailemiz Memleketimiz". Kıbrıs Gazetesi. http://www.kibrisgazetesi.com/index.php/cat/2/news/158023/PageName/Ic_Haberler Erişim Tarihi: 08.07.2013.
- 4 Mayıs 2013. "Sorunlarını Aktardılar". Kıbrıs Gazetesi. http://www.kibrisgazetesi.com/index.php/cat/2/news/157600/PageName/Ic_Haberler Erişim Tarihi: 08.07.2013.
- 27 Mayıs 2013. "Pir Sultan Gecesine TUFAD da Katkı Koydu". Yenidüzen Gazetesi. <http://www.yeniduzen.com/Haberler/kultur-ve-sanat/pir-sultan-gecesine-tufad-da-katki-koydu/4026> Erişim Tarihi: 18.07.2013.
- 4 Ocak 2010. "Gül: Aleviliğin temeli, insan sevgisine dayanır". Kıbrıs Gazetesi. http://www.kibrisgazetesi.com/index.php/cat/2/news/84415/PageName/Ic_Haberler Erişim Tarihi: 17.07.2013.
- 6 Ocak 2010. "Lefke İsyanlarda". Kıbrıs Gazetesi. http://www.kibrisgazetesi.com/index.php/cat/2/news/84415/PageName/Ic_Haberler Erişim Tarihi: 17.07.2013.
- 11 Ocak 2010. "Kaya: Tüm İnsanlara Açığız". Kıbrıs Gazetesi. http://www.kibrisgazetesi.com/index.php/cat/2/news/84877/PageName/Ic_Haberler Erişim Tarihi: 17.07.2013.
- 17 Şubat 2010. "Cemevi İnşası Konusunda Üzerimize Düşeni Yapacağız". Kıbrıs Gazetesi. http://www.kibrisgazetesi.com/index.php/cat/2/news/87257/PageName/Ic_Haberler Erişim Tarihi: 17.07.2013.
- 17 Şubat 2010. "Cemevi İnşası Konusunda Üzerimize Düşeni Yapacağız". Kıbrıs Gazetesi. http://www.kibrisgazetesi.com/index.php/cat/2/news/87257/PageName/Ic_Haberler Erişim Tarihi: 17.07.2013.
- 21 Şubat 2010. "Ankara'ya Sevgilerle". Kıbrıs Gazetesi. http://www.kibrisgazetesi.com/index.php/cat/2/news/87542/PageName/Ic_Haberler Erişim Tarihi: 17.07.2013.
- 6 Nisan 2010. "Hedef Birleşik Kıbrıs". Kıbrıs Gazetesi. http://www.kibrisgazetesi.com/index.php/cat/2/news/90517/PageName/Ic_Haberler Erişim Tarihi: 17.07.2013.
- 12 Nisan 2010. "Eskisi Gibi Olmayacak". Kıbrıs Gazetesi. http://www.kibrisgazetesi.com/index.php/cat/2/news/90939/PageName/Ic_Haberler Erişim Tarihi: 07.07.2013.
- 13 Nisan 2010. "Barış ve Kardeşlik İçin Çalışıyorum". Kıbrıs Gazetesi. http://www.kibrisgazetesi.com/index.php/cat/2/news/91009/PageName/Ic_Haberler Erişim Tarihi: 17.07.2013.

- 30 Nisan 2010. “Atatürk Meydanı’nda Miting”. Kıbrıs Gazetesi.
- 21 Haziran 2010. “Aşık, Haspolat ve Surlarıçı’ni Ziyaret Etti”. Kıbrıs Gazetesi. http://www.kibrisgazetesi.com/index.php/cat/2/news/96096/PageName/Ic_Haberler Erişim Tarihi: 17.07.2013.
- 24 Haziran 2010. “Turizmciler Sorunlarını Bakan Dürüst’e Anlattı”. Kıbrıs Gazetesi. http://www.kibrisgazetesi.com/index.php/cat/2/news/96236/PageName/Ic_Haberler Erişim Tarihi: 17.07.2013.
- 29 Temmuz 2010. “Küçük, Törene Katılacak”. Kıbrıs Gazetesi. http://www.kibrisgazetesi.com/index.php/cat/2/news/98711/PageName/Ic_Haberler Erişim Tarihi: 17.07.2013.
- 22 Ağustos 2010. “Bu Kadar Basit”. Kıbrıs Gazetesi. http://www.kibrisgazetesi.com/index.php/cat/2/news/100251/PageName/Ic_Haberler Erişim Tarihi: 08.07.2013.
- 11 Ekim 2010. “Eğlenceli Bir Gün”. Kıbrıs Gazetesi. http://www.kibrisgazetesi.com/index.php/cat/2/news/103594/PageName/Ic_Haberler Erişim Tarihi: 08.07.2013.
- 15 Kasım 2010. “Cemal Cemal Sohbet Etiler”. Kıbrıs Gazetesi. http://www.kibrisgazetesi.com/index.php/cat/2/news/106021/PageName/Ic_Haberler Erişim Tarihi: 08.07.2013.
- 13 Aralık 2010. “Ayrımcılığa Karşı Mücadele Edecekler”. Kıbrıs Gazetesi. http://www.kibrisgazetesi.com/index.php/cat/2/news/107710/PageName/Ic_Haberler Erişim Tarihi: 17.07.2013.
- 20 Aralık 2010. “Siyasetçiler de Katıldı”. Kıbrıs Gazetesi. http://www.kibrisgazetesi.com/index.php/cat/2/news/108172/PageName/Ic_Haberler Erişim Tarihi: 08.07.2013.
- 20 Aralık 2010. “Bir Olalım, İri Olalım, Diri Olalım”. Kıbrıs Gazetesi. http://www.kibrisgazetesi.com/index.php/cat/2/news/108173/PageName/Ic_Haberler Erişim Tarihi: 08.07.2013.
- 8 Nisan 2011. “Cemevini Konaştular”. Kıbrıs Gazetesi. http://www.kibrisgazetesi.com/index.php/cat/2/news/114963/PageName/Ic_Haberler Erişim Tarihi: 17.07.2013.
- 8 Nisan 2011. “Cemevini Konaştular”. Kıbrıs Gazetesi. http://www.kibrisgazetesi.com/index.php/cat/2/news/114963/PageName/Ic_Haberler Erişim Tarihi: 08.07.2013.
- 2 Eylül 2011. “BM’ye Siyah Çelenk Bıraktılar”. Kıbrıs Gazetesi. http://www.kibrisgazetesi.com/index.php/cat/2/news/123393/PageName/Ic_Haberler Erişim Tarihi: 17.07.2013.
- 28 Kasım 2011. “Yine Grev Yapacak”. Kıbrıs Gazetesi. http://www.kibrisgazetesi.com/index.php/cat/2/news/128891/PageName/Ic_Haberler Erişim Tarihi: 08.07.2013.
- 5 Aralık 2011. “Halktan Destek İstendi”. Kıbrıs Gazetesi. http://www.kibrisgazetesi.com/index.php/cat/2/news/129374/PageName/Ic_Haberler Erişim Tarihi: 08.07.2013.
- 12 Aralık 2011. “Alevilerden Güzel Etkinlik”. Kıbrıs Gazetesi. http://www.kibrisgazetesi.com/index.php/cat/2/news/129838/PageName/Ic_Haberler Erişim Tarihi: 08.07.2013.
- 13 Aralık 2011. “Laik Sistemle Örtüşüyor”. Kıbrıs Gazetesi. http://www.kibrisgazetesi.com/index.php/cat/2/news/129921/PageName/Ic_Haberler Erişim Tarihi: 08.07.2013.

- 14 Aralık 2011. "Fırsatı Kaçırmanın". Kıbrıs Gazetesi. http://www.kibrisgazetesi.com/index.php/cat/2/news/129989/PageName/Ic_Haberler Erişim Tarihi: 17.07.2013.
- 15 Aralık 2011. "Meşaleli Eylem". Kıbrıs Gazetesi. <http://www.kibrisgazetesi.com/?p=216978> Erişim Tarihi: 08.07.2013
- 21 Aralık 2011. "Alevi Kültür Derneği, HAK'tan Çekildi". Kıbrıs Gazetesi. http://www.kibrisgazetesi.com/index.php/cat/2/news/130491/PageName/Ic_Haberler Erişim Tarihi: 08.07.2013.
- 14 Ocak 2012. "Eroğlu KKTC'yi Savunacak". Kıbrıs Gazetesi. http://www.kibrisgazetesi.com/index.php/cat/2/news/132111/PageName/Ic_Haberler Erişim Tarihi: 08.07.2013.
- 9 Şubat 2012. "Büyük Endişe". Kıbrıs Gazetesi. http://www.kibrisgazetesi.com/index.php/cat/2/news/133590/PageName/Ic_Haberler Erişim Tarihi: 08.07.2013.
- 16 Şubat 2012. "Anlaşmama da Bir Hak". Kıbrıs Gazetesi. http://www.kibrisgazetesi.com/index.php/cat/2/news/134028/PageName/Ic_Haberler Erişim Tarihi: 17.07.2013.
- 24 Şubat 2012. "Alevilik Seçmeli Ders Olsun". Kıbrıs Gazetesi. http://www.kibrisgazetesi.com/index.php/cat/2/news/134547/PageName/Ic_Haberler Erişim Tarihi: 08.07.2013.
- 16 Mart 2012. "İnsanlık Suçu". Kıbrıs Gazetesi. http://www.kibrisgazetesi.com/index.php/cat/2/news/135973/PageName/Ic_Haberler Erişim Tarihi: 08.07.2013.
- 23 Nisan 2012. "Hikmet ve Gürkan Anılacak". Kıbrıs Gazetesi. http://www.kibrisgazetesi.com/index.php/cat/2/news/138583/PageName/Ic_Haberler Erişim Tarihi: 17.07.2013.
- 20 Temmuz 2012. "19 Temmuz'u Unutmadılar". Kıbrıs Gazetesi. http://www.kibrisgazetesi.com/index.php/cat/2/news/144089/PageName/Ic_Haberler Erişim Tarihi: 17.07.2013.
- 5 Ağustos 2012. "Alevi Ailenin Evine Yapılan Saldırı Kınandı". Kıbrıs Gazetesi. http://www.kibrisgazetesi.com/index.php/cat/2/news/145097/PageName/Ic_Haberler Erişim Tarihi: 08.07.2013.
- 31 Ağustos 2012. "Adalet Yerini Bulmalı". Kıbrıs Gazetesi. http://www.kibrisgazetesi.com/index.php/cat/2/news/146662/PageName/Ic_Haberler Erişim Tarihi: 08.07.2013.
- 9 Kasım 2012. "Öfke Büyüdü". Kıbrıs Gazetesi. http://www.kibrisgazetesi.com/index.php/cat/2/news/150335/PageName/Ic_Haberler Erişim Tarihi: 17.07.2013.
- 26 Kasım 2012. "Her Şey Çok Güzeldi". Kıbrıs Gazetesi. http://www.kibrisgazetesi.com/index.php/cat/2/news/150979/PageName/Ic_Haberler Erişim Tarihi: 08.07.2013.
- 21 Ocak 2013. "Hizmeti, Vatandaşın Ayağına Götüreceğiz". Kıbrıs Gazetesi. http://www.kibrisgazetesi.com/index.php/cat/2/news/153273/PageName/Ic_Haberler Erişim Tarihi: 08.07.2013.
- 7 Mart 2013. Adil Bir Düzen İstiyoruz. Havadis Gazetesi. <http://www.havadiskibris.com/Haberler/kibris/adil-bir-duzen-istiyoruz/1885> Erişim Tarihi: 17.07.2013.
- 8 Mart 2013. "Adalet ve Eşitlik için Yürüdüler". Havadis Gazetesi. <http://www.havadiskibris.com/Haberler/kibris/adalet-ve-esitlik-icin-yuruduler/1956> Erişim Tarihi: 17.07.2013.

- 9 Mart 2013. “Söyleyecek Sözümüz, Yapacak Gücümüz Var”. Kıbrıs Gazetesi. http://www.kibrisgazetesi.com/index.php/cat/2/news/155027/PageName/Ic_Haberler Erişim Tarihi: 17.07.2013.
- 10 Mart 2013. Baraka’dan Ziyaret. Yenidüzen Gazetesi. <http://www.yeniduzen.com/Haberler/siyaset/baraka-dan-ziyaret/1293> Erişim Tarihi (18.07.2013).
- 10 Mart 2013. “Cengiz, Projelerini Anlattı. Yenidüzen Gazetesi. <http://www.yeniduzen.com/Haberler/siyaset/cengiz-projelerini-anlatti/1294> Erişim Tarihi: 18.07.2013.
- 13 Mart 2013. Fellahoğlu: “8 Nisan Umudun Doğduğu Gün Olacak”. Yenidüzen Gazetesi. Erişim Tarihi: 18.07.2013.
- 14 Mart 2013. “Kolları Sivadık”. Kıbrıs Gazetesi. http://www.kibrisgazetesi.com/index.php/cat/2/news/155249/PageName/Ic_Haberler Erişim Tarihi: 08.07.2013.
- 17 Mart 2013. “Arabacıoğlu Ziyaretlerini Sürdürdü”. Yenidüzen Gazetesi. <http://www.yeniduzen.com/Haberler/siyaset/arabacioglu-ziyaretlerini-surdurdu/1571> Erişim Tarihi: 18.07.2013.
- 1 Nisan 2013. “Günde 16 Saat Çalışacağım”. Kıbrıs Gazetesi. http://www.kibrisgazetesi.com/index.php/cat/2/news/156032/PageName/Ic_Haberler Erişim Tarihi: 17.07.2013.
- 25 Haziran 2013. “Yine Doktorlar Rağbette”. Kıbrıs Gazetesi. http://www.kibrisgazetesi.com/index.php/cat/2/news/160439/PageName/Ic_Haberler Erişim Tarihi: 17.07.2013.
- 13 Mart 2013. “Fellahoğlu: 8 Nisan umudun doğduğu gün olacak”. <http://www.yeniduzen.com/Haberler/siyaset/fellahoglu-8-nisan-umudun-dogdugu-gun-olacak/1439> Erişim Tarihi: 18.07.2013.

Kaynak Kişi

ÇİNÇAR, Kıymet, (44), 2013, Küçük Kaymaklı, Lefkoşa.

EKMEKÇİ, Hüseyin, (38), 2014, Küçük Kaymaklı, Lefkoşa.

FAİZ, Muharrem, (51), 2014, Yenişehir, Lefkoşa.

GÜL, Özdemir, (53), 2014, Köşklüçiftlik, Lefkoşa.

HÜDAOĞLU, Gürdal, (40), 2014, Dikmen, Lefkoşa.

İNCİRLİ, Serhat, (44), 2014, Hamitköy, Lefkoşa.

SUIÇMEZ, Yusuf, (45). 2014, Dikmen, Lefkoşa.

YORGANCIOĞLU, Oğuz, (72), 2013, Mağusa.